

rAntGroen

België - Belgique

P.B.

WILRIJK 1

8/5124

P106235 - Driemaandelijks tijdschrift van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen - juli - augustus - september 2012 - jaargang 11 nr. 43

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:

Guido Callaerts

Frans De Cortlaan 42

2610 Wilrijk

Afgiftekantoor Wilrijk 1

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, voorzitter en coörd. Beleidswerkgroep
Groenstraat 59, 2540 Hove
03/455 22 12 - 0477/33 23 30 - hugo.waeterschoot@scarlet.be

Erlend Hansen, secretaris
Nakkersgoed 9, 2550 Kontich
03/457 46 99 - erlend.hansen@skynet.be

Guido Callaerts, penningmeester, coörd. ledenadministratie en behaagactie
Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk
03/828 11 03 - callaertsguido@telenet.be

Rudi Leemans, conservator Groen Neerland
Kleine Doornstraat 51, 2610 Wilrijk
03/828 43 16 - rudolf.leemans@telenet.be

Tuur Wuyts, contactpunt Fort 7
contact.fort7@zuidrand.be
Mestdaghplein 15/4, 2610 Wilrijk
03/449 99 11 - arthurwuyts@telenet.be

Bob Gabriëls, webmaster
Berchemlei 178, 2140 Borgerhout
bob.gabriëls@telenet.be

Lucy de Nave, bestuurslid
Jan Van Rijswijcklaan 277, 2020 Antwerpen
03/237 99 52 - lucy.denave@antwerpen.be

Ronny Deckers, bestuurslid
Orchideeënstraat 69, 2610 Wilrijk
0485/55 45 31 - ronald.deckers@telenet.be

Anita Piessens, bestuurslid
03/830 07 50 - piessens.anita@hotmail.com

Redactie rAntGroen

rAntGroenverantwoordelijke:
Guido Van Boeckel
Berten Pilstraat 20, 2640 Mortsel
03/455 01 27 - redactie@zuidrand.be

Verslagen te zenden naar:
Tuur Wuyts
Mestdaghplein 15/4, 2610 Wilrijk
03/449 99 11 - arthurwuyts@telenet.be

Zuidrand.waarnemingen.be:
Gilbert Van Ael, Antwerpsesteenweg 243, 2660 Hoboken
03/827 05 10 - gilbert.van.ael@telenet.be

Veerle De Saedeleer, Elsenborglaan 2, 2650 Edegem
vee_saddler@yahoo.co.uk

Verdeling: Guido Callaerts
contactgegevens: zie bestuursleden

Teksten voor het volgend nummer van rAntGroen, met verschijningsdatum 1 oktober 2012, ontvangen we graag ten laatste op 15 augustus.

Contactpersonen voor geleide wandelingen in Fort 7

Natuurwandelingen:
Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - arthurwuyts@telenet.be

Monumentwandelingen:
Philippe Vanhove - 03/825 02 43 - philippevanhove@telenet.be

Contactpersoon voor geleide wandelingen in Groen Neerland

Rudi Leemans - 03/828 43 16 - rudolf.leemans@telenet.be

foto: Erlend Hansen

Lidmaatschap Natuurpunt: 24 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (BE17 2300 0442 3321 BIC: GEBABEBB) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuurblad en ons afdelingstijdschrift rAntGroen.

Adreswijziging: elke adreswijziging moet rechtstreeks gemeld worden aan Natuurpunt vzw, Coxielaan 11 - 2800 Mechelen (e-mail: Karina.deboeck@natuurpunt.be) met de volgende gegevens: lidnummer, naam, oud en nieuw adres en lid "afdeling Zuidrand Antwerpen."

Abonnement op rAntGroen: voor leden van andere afdelingen door storting van 8 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

Verzekering: ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: de algemene prijs is 16 euro. Studenten betalen 14 euro. Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens.

Annulatie bij autobustochten: leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10% van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25% van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25%.

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening:
BE02 9799 7675 4740 BIC: ARSPBE22 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.
Op uw betalingen steeds reden van betaling, uw naam en e-mail adres of telefoonnummer vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening BE56 2930 2120 7588 BIC: GEBABEBB van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen".

Omslagfoto: Eikenpage - foto: Guido Van Boeckel

Een rustigere zomer ?

Na een wervelende en drukke voorjaarsagenda snakken we allemaal, denk ik, naar wat meer rust. Inderdaad de viering van het 10 jarig bestaan van de afdeling en de Fietsenfortengordel waren belangrijke evenementen voor de afdeling, bovenop de "klassieke agenda".

10 jaar afdeling op 5 mei... een prettige avond... veel gelachen... mooie filmpjes en felicitaties van velen waaronder de algemeen directeur van Natuurpunt Chris van Steenwegen (zie verder in dit nummer). Het overzicht toonde aan dat het aantal leden bijna verdriedubbelde sinds de stichting en het aantal activiteiten van de afdeling van 50 naar 150 per jaar steeg. Bovendien kwam er Groen Neerland als natuurgebied bij, werd natuurstudie terug meer leven ingeblazen... kortom dit mag zonder meer gezien worden. Bijzonder leuk was de presentatie verzorgd door onze jongere generatie. Niels Schild knutselde een schitterend natuuroverzicht van het Fort ineen. Velen stonden perplex!

De fietsenfortengordel van 6 mei bood de gelegenheid aan de afdeling om honderden niet leden kennis te laten maken met het Fort en dit op een originele en educatieve wijze via een wandeling met een honderdtal natuurfoto's en korte educatieve infostands rond vogels, vleermuizen en vooral de vos op het Fort. Ondanks het niet bijster goede weer konden we deze doelstelling meer dan waar maken en kwamen ook heel wat burens af op dit evenement.

Hiermee maken we spontaan de link naar **natuurbeheer**. De toppredator is terug en is blijkbaar erg in zijn nopjes op het Fort. Hij brengt terug meer ecologisch evenwicht al zullen vele vogels en andere diersoorten in de omgeving het natuurlijk er iets moeilijker mee hebben. Voor de beheersploeg is het echter een symbool van vele jaren hard werk. De beheersploeg is een heus groots team geworden, actief op beide terreinen (Fort 7 en Groen Neerland), een geweldige sfeer en is tegenwoordig het ganse jaar rond actief. Heb je interesse om je een enkele keer of regelmatig je in te zetten voor natuur, bel dan als de bliksem met Tuur Wuyts of Rudi Leemans voor meer inlichtingen (zie colofoon op pagina 2 van dit nummer).

Tot slot wil ik nog even de aandacht vragen voor **Hof Ter Linden te Edegem**. Natuurpunt Zuidrand Antwerpen en VMFA Edegem hebben hun schouders gezet om de natuurwaarden van het gebied te vrijwaren voor de toekomst, nu de gemeente Edegem en 3 andere partijen het gebied verworven hebben. Op 1 april, bijna daags na de overeenkomst tussen nieuwe en oude eigenaars, heeft de Edegemse bevolking reeds kennis kunnen maken met het gebied en hebben de afdeling en VMFA de natuurwaarden aangetoond. Zwarte specht, roofvogels, een belangrijke amfibieënpopulatie en een mooie bosflora en moerastypes... je staat bijna perplex dat er zo dicht bij de stad nog zoveel biodiversiteitswaarde is. Natuurpunt roept de nieuwe eigenaren dan ook op om hiervoor gepaste aandacht te hebben en is in ieder geval reeds gestart met de inventarisatie van het gebied.

Als dit geen gevulde voorjaarskalender was... dan weet ik het ook niet meer. Na de zomerwende hopen velen onder ons dan ook op een beetje rustiger vaarwater, om de batterijen tegen de herfst weer wat op te laden. Alhoewel... het gonst reeds van **plannen voor zomeractiviteiten** te Hove met het Frythout (een terrein waar de gemeente Hove aan natuurontwikkeling wil doen) en Groen Neerland waar we tegen het einde van de zomer hopelijk reeds het eerste deel van het ingerichte gebied kunnen inwandelen. Het ziet er dus naar uit dat de zomer even actief blijft!

Met natuurvriendelijke groet,

Hugo Waeterschoot,
voorzitter

Agenda

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.
De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

= kostendelend vervoer (5 eurocent/km)
wordt op de afspraakplaats georganiseerd

= kindvriendelijke tocht

= inschrijven/aanmelden noodzakelijk

1 = slentertocht
2 = kleine makkelijke afstand
3 = stevige maar niet moeilijke wandeling
4 = stevige en moeilijke wandeling

1 = algemene tocht
2 = natuurthematocht
3 = specialisatie voor iedereen
4 = determinatietocht

Zondag 1 juli - 8.30 u.

De Liereman (vm)

Winkelsbroek & Grote Kaliebeek (nm)

De Liereman is een uitgestrekt gebied bestaande uit heide, den- en berkenbossen, venige stukken, ruigte en weilanden. Hier groeit nog de Gagel en Kleine zonnedauw. In deze periode zullen ook tal van libellen en Heideblauwtjes te zien zijn.

Na onze wandeling kunnen we onze boterhammen opeten in het bezoekerscentrum.

Daarna rijden we naar de kerk van Zevendonk waar onze wandeling start van het Winkelsbroek en Grote Kaliebeek.

Het Winkelsbroek is een vochtig gebied en bij een vorig bezoek van de afdeling in juli 2010, was het er zeer rustig. Dezelfde gids als toen zal ons ook nu rondleiden.

Afspraak: om 8.30 u. op de Bist. Kostendelend vervoer mogelijk. Terug in Wilrijk vermoedelijk rond 18.00 u.

Mee te brengen: voor de Liereman zullen stevige wandelschoenen volstaan. Voor de wandeling in het Winkelsbroek worden laarzen aanbevolen.

Voor deze rondleiding wordt ten voordele van het Turnhouts reservatenfonds € 2 per deelnemer gevraagd.

Gidsen: vm. Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - 0474/55 25 75
nm. Dirk Segers

Zondag 8 juli - 8.00 u.

Maaswinkel

Vandaag brengen we een bezoekje aan het verre Maasland. Het zal een onvergetelijke belevenis worden in Maaswinkel, Vlaanderens mooiste uiterwaard!

In de voormiddag bezoeken we het eerste deelgebied nl. het 'poelen- en struwelen-gebied'. Dit is een gebied waar een steenbakkerij gedurende meer dan een halve eeuw activiteiten ontplooidde en dat nu na spontane natuurontwikkeling en natuurbeheer geëvolueerd is tot een zeer verscheiden landschap met een zeer grote biodiversiteit. Boomkijkers en kamsalamanders zijn hier de paradepaardjes.

Nadat we onze maag en keel hebben gevuld verkennen we het andere deelgebied van Maaswinkel, namelijk 'Maesbempder Greend'. Dit is een gebied waar tot eind van de vorige eeuw grind ontgonnen is en dat door Natuurpunt heringericht is tot één van de soortenrijkste wetlands van Vlaanderen. Er wordt

beheerd met halfwilde runderen en paarden (Galloways en Koniks). Paradepaardjes zijn hier de Bevers.

Afspraak: vermits Maasmechelen helaas niet bij de deur is vertrekken we al om 8 uur aan de Bist. Maar wees gerust, dat zal beloond worden met een ongelooflijke ervaring. Om de plaatselijke gidsen te ondersteunen in hun werking vragen we een bescheiden bijdrage van € 2,5 per persoon. **Voor deze activiteit is inschrijven noodzakelijk**, dit om te weten hoeveel gidsen we moeten bestellen. Dit kan tot zondag 1 juli bij de leiding.

Mee te brengen: picknick, vogel- en/of plantengids, verrekijker, telescoop. Als schoeisel volstaan stevige schoenen tenzij het een hele tijd heeft geregend.

Voor meer info en inschrijving kan u steeds terecht bij de leiding

Gids: plaatselijke gidsen

Leiding: Wim Vandeweyer - 03/321 32 23 - 0485/60 54 97

Naar goede gewoonte organiseren we in volle zomerperiode een natuurwandeling op Fort 7 gecombineerd met een “drink” op ons buitenterras.

De Gageleer zal koud staan maar ook andere dranken staan op de kaart en zoals steeds . . . verzorgde bediening !

Zondag 15 juli - 14.00 u. Fortwandeling + Pinteling

Afspraak: om 14.00 u. aan de ingang van het Fort, Legerstraat 40 (schuin tegenover nr 75). Opgelet vanaf de Jules Moretuslei mag men met de auto de Legerstraat niet inrijden. Neem Valkstraat en Koornbloemstraat.

Omstreeks 16.30 u. voor wie alleen komt voor de “drink”.

Gids: de Fortgidsen leiden u rond.

Leiding: Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - 0474/55 25 75

Zondag 22 juli - 8.00 u. Fietstocht Rondje Pontje naar Duiveland

De fietsvriendelijke natuurlandpunten onder u zien jaarlijks met veel verwachting uit naar een nieuw Rondje Pontje. Het is dan ook niet meer weg te denken uit ons programma. Dit jaar trekken we reeds voor de 9e editie naar het mooie Zeeland. De mond-tot-mond reclame brengt naast de enthousiaste getrouwen ook telkens nieuwe gezichten op de fiets.

Deze keer rijden we naar St.Philipsland waar we een retourtje nemen op de kleine veerpont Anna Jacobapolder-Bruinisse. De afwisselende fietsroute leidt ons door het mooie Duiveland langs natuurgebieden en dorpjes die we tijdens vroegere winterse Zeelandtochten wel eens bezochten.

Dannaar het waterrijke krekengebied van Ouwerkerk, restanten van een dijkdoorbraak in 1953, waar in 4 caissons het watersnoodmuseum is ondergebracht. Via de Steenzwaan, een restant van een ooit zeer levendige stroom, rijden we langs het bijzonder mooi natuurgebied Dijkwater aan het Grevelingenmeer.

Alles samen zo'n 40-tal kilometertjes waarbij we, Luc kennende, tussendoor ook nog oog hebben voor vogels.

De ingrediënten blijven dezelfde: gewoon ontspannen fietsen in de natuur en in goed gezelschap. Hier en daar stoppen we om te genieten van een tof hoekje, een natuurgebied, een haventje, een terrasje en jaook een leuke verrassing. Wie er de vorige keren bij was, komt graag terug, en wie er nog niet bij was, moet het ook maar eens proberen. Gezelligheid troef ! Het zal niet gemakkelijk zijn om de zeer aangename fietstocht van vorig jaar in Noord-Beveland te overtreffen, maar we doen ons best ...Geniet mee van een dagje zomers Zeeland.

Luc en André heten je alvast van harte welkom.

Vermits we het aantal deelnemers op max. 20 houden raden we je wel aan om tijdig in te schrijven. **Wie mee wil verwittigt vanaf nu André De Mul (03/828 70 32) tot ten laatste 14 juli** met de vermelding: fietsvervoer met eigen wagen: ja/nee,

mogelijke plaats(en) in je auto voor medefietsers/fietsen en je telefoonnummer.

Voor de vaarkosten voorzie je ongeveer € 7, samen met de voorbereidingskosten (€ 1 pp.) ter plaatse te betalen.

Afspraak: vertrek met eigen wagens om 8.00 u. aan De Bist te Wilrijk. Einduur ter plaatse rond 17.30 u. De deelnemers ontvangen nog een bevestiging of worden verwittigd ingeval de afspraak wijzigt.

Meebrengen: picknick, drank, kijker, fototoestel, regenkledij en uiteraard je fiets die rijklaar is. Indien nodig, zorgen we voor extra fietsvervoer (+ € 1 extra per fiets).

Gids: Luc Van Schoor - 0494 /33 63 09

Leiding: André De Mul - 03/828 70 32 - 0478/57 48 92

Zondag 5 augustus - 8.00 u. Steltloperstocht in Zeeland

Onze speurtocht naar steltlopers in Zeeland tijdens de zomer is al jaren een traditie. Eind juli - begin augustus trekt de steltloperstrek vanuit het verre noorden zich op gang. In de Zeeuwse Delta vinden ze een rijk gedekte tafel om er ofwel de hele winter door te brengen of om er krachten op te doen voor hun verdere reis, vaak tot ver in Afrika. Door deze tocht zo vroeg in de trekperiode te plannen maken we kans om nog heel wat van deze vogels in hun mooie zomerkleed te zien.

Wat kunnen we voor de kijkers en telescopen verwachten? "Gewone" waarnemingen als Steenloper, Rosse grutto, Zilverplevier, Bonte strandloper, Bontbekplevier, ... of eerder zeldzamere soorten als Krombekstrandloper, Kleine strandloper, ... we zien wel. Verrassingen zijn er steeds! Tijdens de voorbereiding gaan we op zoek naar de beste pleisterplaatsen waar deze vogels hun voedsel zoeken en overtijen. Daarna pas bepalen we het definitieve programma.

Zondag 19 augustus - 8.15 u. De Maat & Buitengoor

Vandaag trekken we richting Mol en bezoeken daar 2 interessante gebieden. In de voormiddag leidt Jef Stas ons rond in 'De Maat'. Dit gebied maakte oorspronkelijk deel uit van de Groote Heide rond Mol-Rauw. Het Maas-Schelde-kanaal uit 1846 kliefde het gebied in twee en veranderde de heide in een 'watering'. Voedselrijk kanaalwater bevloede de arme heide om hooiwinning mogelijk te maken. Later raakte de hooiwinning in verval en veranderden de wateringen in populierenplantages. In de tweede wereldoorlog verwarmde spriet, een soort bruinkool uit het gebied, vele Molse huizen. Ondiepe sprietputten bleven achter als getuigen van die ontginning. Restanten van de wateringen en de sprietputten zie je overal in het gebied. Het landschap bestaat uit een mozaïek van hooilanden, loofbossen, heide, moerassen, vennen en vijvers met rietkragen.

Na het verorberen van onze picknick in het EcoCenter (koffie & frisdrank verkrijgbaar (automaat)) maken we nog een wandeling van een viertal kilometer door 'het Buitengoor'. Dit is het brongebied van de Vleminksliep, de meest zuidelijke beek in het stroombekken van de Kleine Nete. Het gebied omvat de moerassige depressie tussen het Zilverstrand en het Zilvermeer en is een parel van een natuurgebied. Het Buitengoor is tot ver buiten onze landsgrenzen bekend omwille van zijn uitzonderlijke fauna en flora. Net als De Maat is het een gebied van Europees belang dat deel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk. Boven vennen en heide fladderen prachtige libellen en vlinders. Het Buitengoor is de thuisbasis van

Zwarte ruiter in zomerkleed - © Rudy Vansenenant

Het wordt dus weer uitkijken waar we exact naartoe trekken. Vanzelfsprekend zoeken we voor 's middags ook een cafeetje waar we ons lunchpakket kunnen (mogen!) aanspreken. Zorg dat je erbij bent, want wie deze zomertopper mist krijgt achteraf dikke spijt!

Afspraak: Wilrijk - Bist om 8.00 u. We zijn terug in Wilrijk omstreeks 19.00 u.

Mee te brengen: picknick, drank, laarzen, vogelgids, telescoop, verrekijker, loep ...

Leiding: Rudy Vansenenant

Gids: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09

diverse orchideeën en Kempische rariteiten zoals het vleesetende Blaasjeskruid en de al even vleesbeluste Zonnedauw. In het centrale moeras groeien planten met onheilspellende namen als Beenbreek en Wolfsklauw.

Afspraak: vertrek met eigen wagens om 8.15 u. aan de Bist te Wilrijk. Einde ter plaatse omstreeks 17.00 u.

Mee te brengen: laarzen of waterdicht schoeisel, kijker, picknick, extra drank bij warm weer.

Leiding: Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - 0474/55 25 75

Guido Van Boeckel - 03/455 01 27 - 0475/96 69 67

Gids voormiddag: Jef Stas

Bandheidlibel - foto: Guido Van Boeckel

Woensdag 22 augustus - 14.00 u. Zomerwandeling op Fort 7

Zaterdag en zondag zijn soms erg druk, boodschappen doen, familiebezoek, enz. Omdat sommigen zich tijdens het weekend moeilijk kunnen vrij maken, heeft deze wandeling plaats op een weekdag, dit op aanvraag van verschillende personen.

Vermits het nog volop schoolvakantie is, krijgen grootouders nu de kans om samen met hun kleinkinderen een leuke wandeling te komen doen. Groot en klein is dus welkom. In augustus staan op Fort 7 nog een heleboel zomerbloeiers op hun mooist!

Na de wandeling kan men nog iets drinken in ons lokaal "De Ijsvogel" (bij mooi weer buiten).

Mis deze kans niet, want het fort is niet vrij toegankelijk voor

het publiek..

Afspraak: om 14.00 u. aan de ingang van Fort 7, Legerstraat 40 (schuin tegenover nr. 75) te Wilrijk. Let op het spandoek van Natuurpunt aan de ingang. Einde van de wandeling rond 16.30 uur.

Mee te brengen: stevig schoeisel (we wandelen op aarde en in 't gras) en eventueel verrekijker, fototoestel, loep.

Leiding en gidsen:

Nicole Boussemaere 014/473 53 94 - 0494/71 59 32

Lucy de Nave 03/237 99 52 - 0485/71 73 48

(GSM nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Zaterdag 25 augustus - 19.30 u. Vleermuizen op de Fortgracht van Fort 7

Dit weekend wordt overal in Vlaanderen aandacht besteed aan de vleermuizen, zo ook op Fort 7 natuurlijk. De meesten onder jullie kennen het Fort mogelijk als winterverblijfplaats van een kleine populatie vleermuizen, maar ook in de zomer zijn ze paraat. Ze verblijven dan echter eerder in natuurlijke holtes, vooral boomholtes en verlaten spechtenholen. 's Avonds tegen zonsondergang (vandaag verwacht tegen 20.30 u.), gaan ze dan actief op zoek naar voedsel. Het is precies op dat moment dat ze het best waarneembaar zijn en we ze bijvoorbeeld laag kunnen zien scheren over de fortgracht op zoek naar muggen, motten en andere insecten. Aan de hand van een batdetector trachten we voor jullie de ultrasone geluiden van vleermuizen ook hoorbaar te maken voor het gewone oor. Bovendien kunnen we aan de hand van deze geluiden ook de jachttechniek van vleermuizen aantonen. Veel zal natuurlijk afhangen van het

weer. Vleermuizen houden immers niet van regen... al schrikt een druilerig buitje hen niet echt af. Vorige jaren is dit alles erg goed gelukt. Laten we dus hopen op een herhaling hiervan.

We starten met een fijne interactieve diareeks met videofragmenten over het leven en wel en wee van de vleermuizen in Vlaanderen, gevolgd door een speuractie over de grachten.

Afspraak: wil je er bij zijn vandaag, dan verwachten we je tegen 19.30 u. aan het lokaal de Ijsvogel (ingang Fort 7 aan de Legerstraat 40 te Wilrijk) en zijn terug een uurtje na zonsondergang tegen 21.45 u.

Gids: Hugo Waeterschoot - 03/455 22 12

hugo.waeterschoot@scarlet.be

Tijdens onze fietstocht maken we kennis met de natuur en het mooie landschap in de grensstreek van de Antwerpse Noorderkempen en baronie Breda.

We starten nabij het grensdorpje Meer en rijden eerst naar het domein van Wortel-kolonie, een groene oase met open akker- en

Zondag 26 augustus - 8.30 u. Fietsen in de grensstreek

graslanden en statige dreven. Deze prachtige 100 jarige eiken- en beukendreven doorkruisen het landschap in een roostervormig patroon. We voorzien zeker een halte aan de Bleeke heide nabij het Noord-Brabantse Chaam. Oorspronkelijk was dit een uitgestrekt venrijk heidelandschap dat vorige eeuw werd ontgonnen tot akkerland. Nu is het omgevormd tot weidevogel-reservaat. De natte weilanden rond de vennen trekken heel wat weide- en watervogels aan. De Strijbeekse heide, het volgende natuurgebied op onze rit, heeft een roerige geschiedenis achter

de rug met verdroogde vennen, heidevelden die dichtgroeiden en eentonige dennenbossen. Maar ondertussen is de heide weer hersteld en broeden er weer aardig wat vogels. In het laatste deel rijden we door de schilderachtige beekvallei van de Mark, die voor een stuk zijn meanderend karakter heeft teruggekregen, en langs het bedevaartsoord Meersel Dreef.

Deze gevarieerde fietsroute is zeker een aanrader.

Afstand ca 45 km.

Afspraak: vertrek om 8.30 u. op de Bist te Wilrijk. Zoals gewoonlijk beperken we het aantal deelnemers tot max. 20 personen zodat

we ons vlotjes over de meestal rustige wegen kunnen verplaatsen.

Wie mee wil verwittigt André De Mul (zie leiding) met vermelding van je (mobiele) telefoon, e-mailadres, of je al dan niet (*) (fiets)vervoer hebt.

Mee te brengen: rijklaare fiets, picknick, kijker(tje), fototoestel, licht regenjasje (dat je hopelijk niet nodig hebt), € 1 voorbereidingskosten + (*) eventueel € 1 voor fietsvervoer.

Gids: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09

Leiding: André De Mul 03/828 70 32 - 0478/57 48 92

Zondag 2 september - 13.15 u.

Kreken van Saleghem

Vandaag trekken we richting Waasland voor een bezoek aan de 'Kreken van Saleghem'. De kreekplassen op de grens van de vroegere gemeenten Sint-Gillis, Meerdonk en Vrasene bestaan uit een kronkelig snoer van kleine en grote plassen, rietkragen, wilgenbosjes en moerassen. Samen met de soms bloemrijke dijken, de populieren en de vele knotwilgen vormen ze een

landschap met een rijke natuur dat de moeite waard is om te behouden. We verkennen dit gebied onder leiding van een plaatselijke gids.

Afspraak: vertrek met eigen wagens om 13.15 u. aan de Bist te Wilrijk. Einde ter plaatse omstreeks 17.00 u.

Mee te brengen: stevig waterdicht schoeisel of laarzen, kijker, loep, fototoestel, ...

Leiding: Guido Van Boeckel - 03/455 01 27 - 0475/96 69 67

Gids: Hugo De Beuckeleer

Zaterdag 8 september - 7.30 u.

Landschapstocht naar de Hoge Venen:

Algemeines Venn en Brackvenn

Vandaag gaan we op verkenning naar een minder gekend deel van de Hoge Venen, gelegen langsheen de weg Eupen-Monschau juist voor de Duitse grens: het Brackvenn en het Algemeines Venn. Alhoewel misschien minder spectaculair dan het gebied rond de Botrange, hebben we hier als groot voordeel dat we op één wandeling vele verschillende landschappelijke aspecten van de Hoge Venen te zien krijgen. We vertrekken via een knuppelpad op zoek naar de restanten van het Brackvenn. Dit erg mooie gebied herbergt de restanten van een aantal "pfalzen" die een mooie diversiteit aan flora en fauna bevatten zoals de Berendruif, Beenbreek, Zonedauw en andere planten van het zure milieu. Verder, op weg naar de open vlakte van het Algemeines Venn, komen we vast en zeker de Klokjesgentiaan tegen, alleen al hiervoor zou je reeds de tocht aanvatten, een juweeltje van moeder natuur. Maar ook de zo typische bosgebieden van de Venen staan op het programma waar we op zoek gaan naar enkele relictplanten uit de laatste ijstijdperiode zoals de Zevenster (hopelijk?) en de Stippelvaren. Met een beetje geluk doen we tevens een aantal mooie vogelwaarnemingen in het dichte naaldbos. Door de aanwezigheid van de Hazelaar is een ontmoeting met de Notenkraaker zeker in dit seizoen niet uitgesloten. Op onze terugweg wandelen we langs de Eupenergrabe, een restant uit de periode van Napoleon. Hopelijk valt het weer enigzins mee want we eten onze boterhammen 's middags op in het veld.

Mee te brengen: voor deze tocht zijn stevig stapschoeisel en bij regenweer laarzen noodzakelijk. Een picknick (incl. drank) een verrekijker en eventueel veldgidsen neem je best ook mee. De wandeling gepland voor vandaag, is helemaal niet moeilijk en bedraagt ongeveer 9 km, zodat het een ideale gezinsuitstap vormt waar ook jongeren (die de afstand kunnen wandelen) gerust welkom zijn. Gezien de afstand (maar erg makkelijke rit) zou ik eventuele chauffeurs graag willen vragen om me voorafgaandelijk een seintje te geven.

Afspraak: we vertrekken op de Bist te Wilrijk om 7.30 u. (kostendelend vervoer aanbevolen). Het einde is voorzien rond 20.00 u. terug in Wilrijk. De tocht is gepland op zaterdag, dit om eventuele files van terugkerende toeristen uit de Ardennen te vermijden.

Gids: Hugo Waeterschoot - 03/455 22 12

hugo.waeterschoot@scarlet.be

Rode bosbes

Zondag 16 september - 13.30 u. Zomerwandeling in Averbode Bos & Heide

Rond de abdij van Averbode ligt een natuurgebied van 530 ha, het grootste dat Natuurpunt ooit kon kopen. Door middel van een grootschalig herstelproject dat in 2006 startte wordt hier getracht de verdwenen vennen, de open heidelandschappen en de oorspronkelijke inheemse loofbossen te herstellen.

Vanaf 2010 werden er waterhuishoudingswerken, zoals het plaatsen van stuwen en het dempen van grachten, uitgevoerd om voldoende water te krijgen in de uitgegraven vennen. Nieuwe wandelpaden werden aangelegd en de bestaande verbeterd.

Doel is via een ontspannen wandeling met dit mooie natuurgebied in herstel kennis te maken.

Na de wandeling kan men nog iets drinken in Afspanning Den Eik.

Afspraak: we vertrekken om 13.30 uur aan de Bist te Wilrijk (kostendelend vervoer). Wie rechtstreeks naar daar wil gaan wordt om 14.30 uur verwacht aan de parking van afspanning Den Eik, Grensstraat 45, 2431 Veerle-Laakdal. Einde van de wandeling rond 17.30 uur ter plaatse.

Mee te brengen: stevig schoeisel en eventueel verrekijker, fototoestel, loep.

Leiding & gidsen:

Nicole Boussemaere 014/473 53 94 - 0494/71 59 32

Lucy de Nave 03/237 99 52 - 0485/71 73 48

(GSM nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Zondag 23 september - 13.20 u. Vogeltocht Noordelijk Eiland Wintam

perken. Het boottochtje met het veer over de Rupel geeft deze tocht steeds een speciaal cachet.

Afspraak: vertrek op de Bist te Wilrijk om 13.20 u. met eigen wagens (kostendelend vervoer mogelijk) zodat we de boot van 14.00 u. kunnen nemen in Schelle.

Einde rond 16.30 u. ter plaatse.

Mee te brengen: aangepaste kleding. Stevige wandelschoenen (laarzen alleen nodig bij regenweer), verrekijker, vogelgids en telescoop.

Gids: Tuur Wuyts - 03./449 99 11 - 0474/55 25 75

Leiding: Wim Vandeweyer - 03/321 32 23 - 0485/60 54 97

Zondag 30 september - 8.15 u. Hobokense polder met vogeltrekpost en potpolder Kruibeke

Vandaag maken we een herfstwandeling doorheen de mooie Hobokense polder en brengen ook een bezoek aan de trekpost. Elk najaar passeren er duizenden trekvogels langs de Scheldeoeveren. De dagaantallen kunnen wel sterk verschillen naargelang het tijdstip en de weersomstandigheden. Al voor het zevende jaar op rij doen Luc en medewerkers vogeltrektellingen van op de Scheldedijk. Deze tellingen leveren een schat aan

Dit eiland, dat grotendeels ingericht is als natuurgebied, is gelegen tussen de Rupel, de Schelde en het Zeekanaal naar Brussel. Wegens zijn gunstige ligging is het een trekpleister voor water-, zang- en roofvogels en dit in alle seizoenen. Van op de dijken heeft men een uitstekend zicht over de plassen, graslanden en het struikgewas. Het graasbeheer houdt de vegetatie binnen de

Potpolder Kruibeke

wetenschappelijke gegevens op. De resultaten kan je vinden op www.trektellen.nl, via Belgie-Hobokense polder. Iedereen met interesse is trouwens welkom vanaf 22 september tot 4 november. De tellingen gaan, bij gunstig weer, meestal door van 7.30 u. tot 12.00 u. Wel best Luc even tevoren bellen om zeker te zijn dat het doorgaat.

Na de middagpauze aan de Jachthaven in Hoboken wandelen we door de toekomstige potpolder van Kruibeke-Rupelmonde. Het overstromingsgebied zal in de toekomst bij zeer hoge waterstanden op de Schelde volstromen, waardoor het waterpeil in de Schelde minder snel zal stijgen en overstromingen elders worden vermeden. Tegelijkertijd wordt het hele gebied (> 600 ha) ook ingericht als natuurgebied. Dit natuurgebied zal uit verschillende delen bestaan. Het noordelijke deel wordt ingericht als getijdengebied. Op een gecontroleerde wijze zal hier dagelijks twee maal Scheldewater in vloeien. Het zuidelijk deel wordt deels ingericht als weidevogelgebied en deels als broekbos. De

grondwaterpeilen worden er verhoogd zodat een zeer waterrijk gebied ontstaat. Het weidevogel-gebied is al volledig open gemaakt. Halverwege wandelen we langs het pittoresk dijkje van de Barbierbeek- Bazelse kreek en keren terug langs de Schelde. We heten je van harte welkom op deze leerrijke dag

Afspraak: vertrek om 8.15 u. op De Bist te Wilrijk of aansluiten om 8.30 u. aan de parking van taverne Jachthaven Hoboken, einde Boombekelaan. Wie alleen aan de namiddagwandeling wil deelnemen kan, mits voorafgaand Wim Vandeweyer te verwittigen, aansluiten om 13.45 u. aan de veerpont Hoboken-Kruibeke, einde van de Leo Bosschartlaan. De namiddagwandeling eindigt om ca 17.30 u. ter plaatse.

Mee te brengen: picknick, vogelgids, telescoop, verrekijker, bij droog weer volstaan stevige wandelschoenen, warme en winddichte kleding.

Gids: Luc Van Schoor - 0493/33 63 09

Leiding: Wim Vandeweyer - 03/321 32 23 - 0486/60 54 97

Zondag 7 oktober - 11.15 u. Herfstwandeling in Wortel Kolonie Flirten met grenzen

Bezoekerscentrum De Klapekster werd door vrijwilligers van de afdeling Markvallei volledig zelfstandig uit de Kempense zavel gestampt. Het gebouw is een gedeelte van de vroegere boerderij van de landloperskolonie van Wortel. Wortel Kolonie is een uniek wandelgebied. Het bezoekerscentrum is echter niet alleen de uitvalbasis voor Wortel Kolonie. Ten noorden van de kolonie, op Nederlands grondgebied, bevindt zich immers de Castelrésche Heide. Dit is een natuurontwikkelingsgebied van 1000 ha groot dat in het noorden aansluit bij de vallei van het Merkske. Het grillige verloop van de landsgrens langsheen deze beekdalrivier zorgt ervoor dat wandelaars hier terug op Belgisch grondgebied terecht komen. In de Halsche Beemden, een natuurgebied beheerd door Natuurpunt, krijg je een goed beeld van de hoge natuurwaarde. Via een omweg komen we terug in Wortel Kolonie. Hier passeren we overigens het bijzonder stemmige landloperskerkhof en komen we uiteindelijk weer in de Klapekster aan, misschien de gelegenheid om te proeven van een Wortelse Tongklever of het typische Gageleerbier.

Afspraak: vertrek met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk om 11.15 uur (kostendelend vervoer). Einde ter plaatse om 16.15 uur. Je kunt rechtstreeks naar het gebied gaan (in dit geval afspraak om 12 uur aan het bezoekerscentrum) maar gelieve dan indien mogelijk de leiding te verwittigen.

Mee te brengen: stevige wandelschoenen, picknick die we bij aankomst opeten voor we gaan wandelen. Drank is verkrijgbaar in het bezoekerscentrum. Verder fototoestel, verrekijker, veldgidsen, loepje.

Voor de rondleiding wordt ten voordele van het reservatenfonds van de plaatselijke afdeling 2,5 euro per deelnemer gevraagd.

Leiding: Lucy de Nave- 03/237 99 52 - 0485/71 73 48

(GSM nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Gids: Drey Oomen

Zondag 14 oktober - 14.00 u. Hof ter Linden

Meer informatie omtrent deze activiteit kan je vinden in ons volgend nummer.

Zaterdag 20 oktober - 20.00 u.
Nacht van de duisternis

Meer informatie omtrent deze activiteit kan je vinden in ons volgend nummer..

Zondag 21 oktober - 13.30 u.
Paddenstoelenwandeling
Schildehof- De Pont

Door de eeuwen heen heeft er rond paddenstoelen een magische en geheimzinnige sfeer gehangen. Zelfs nu nog worden er een heleboel fabeltjes verteld omtrent giftigheid, groeiplaatsen, plukken, enz. Tijdens deze wandeling gaan we niet alleen enkele soorten bekijken, maar ook eetbare en giftige soorten behandelen. Is paddenstoelen plukken schadelijk en de oorzaak van de achteruitgang van de soort? Waarvoor worden en werden ze gebruikt?

Het wordt een boeiende reis door de mysterieuze paddenstoelenwereld.

Het gemeentelijk domein Schildehof beslaat ongeveer 42 ha. Het oostelijk deel (De Pont, ongeveer 10 ha) is een natuurreservaat, terwijl de rest een natuurpark is.

Vanaf 1971 werd het domein opengesteld voor het publiek. De meeste initiatieven (Dodoenstuin, vlinderpark, bijenhal) kwamen meestal van vrijwilligers.

Afspraak: we vertrekken met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk om 13.30 uur (kostendelend vervoer) en eindigen om 17 uur ter plaatse. Wie rechtstreeks naar daar wil gaan wordt om 14.00 uur verwacht op de parking aan de Orangerie, De Pont, Schilde.

Mee te brengen: veldgidsen, fototoestel, loep, stevig schoeisel.

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52 - 0485/71 73 48

(GSM nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Gids: Lucy de Nave

Zondag 28 oktober - 13.10 u.
Wandeling in het
Geografisch Arboretum van Tervuren

Een bezoek aan het Arboretum van Tervuren is een unieke beleving, een wandeling in een prachtig wereldbos. Het is een van de juwelen van de groene kroon van Brussel.

De aanleg is begonnen in 1902 onder leiding van Charles Bommen, conservator van de Nationale Botanische Tuin van Meise en hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Brussel.

De oppervlakte is ongeveer 100 ha met 460 verschillende soorten bomen (waarvan 305 bebladerde en 155 naaldbomen).

We spreken van een Geografisch Arboretum omdat de boomgroepen aangeplant zijn rekening houdend met hun geografische oorsprong en niet, zoals in andere arboreta, per soort.

Het Arboretum bevat de meest typische bomen van de gematigde klimatische zone van het Noordelijk halfrond (met uitzondering van een groep uit de Andes).

Karin Wauman, die het gebied door en door kent, zal ons vandaag de naaldbomen van Noord-Amerika tonen in al hun pracht.

Afspraak: vertrek met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk om 13.10 uur (kostendelend vervoer). Je kunt rechtstreeks naar het gebied gaan, dan verwachten we je om 14.00 uur aan de ingang van het Arboretum. Einde ter plaatse omstreeks 17.00 uur.

Mee te brengen: stevig schoeisel, loepje, fototoestel, veldgidsen, verrekijker.

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52 - 0485/71 73 48

(GSM nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Gids: Karin Wauman 0498/51 51 50

Open deur Hof Ter Linden

De gemeente Edegem met 3 andere partners verwierven einde maart het Hof Ter Linden te Edegem; een groene long in het hart van Edegem aansluitend aan Fort 5... en met belangrijke natuurwaarden (Zwarte specht, Bostulp, ...). Edegem en haar partners lieten er geen gras over groeien en stelden het domein op 1 april reeds een dagje open ter kennismaking voor het publiek.

Jos, Kris, Fons, Marina, Maria en Yvonne... toonden de natuurwaarden van het gebied aan belangstellenden met verve en enthousiasme.

Hugo

foto's : Kris Vos

Natuurpunt verzorgde hierbij, naast een fotowandeling door het gebied waarbij de lokale aandachtsoorten aan bod kwamen, ook een aantal educatieve stands rond bijen, hout, vogels en, samen met het VMPPA, amfibieën. De belangstelling (en nieuwsgierigheid) was bijzonder groot, getuige de honderden deelnemers die die namiddag langskwamen ondanks het niet ideale weer.

Educatie: je kan ook aan individuele activiteiten deelnemen zonder algemene inschrijving.

Onze afdeling richt op regelmatige basis cursussen in zoals de lopende libellencursus en de geplande paddenstoelencursus. We merken reeds een tijdje dat het doelpubliek wat verschuift en eerder per dag wenst deel te nemen/in te schrijven in plaats van meteen voor de volle cursus. Vandaar dat het bestuur besloten heeft om voor alle komende cursussen, naast een algemene inschrijving iedereen steeds de kans te geven om per deelactiviteit deel te nemen. Natuurlijk moet je bij theoretische cursussen daarbij rekening houden dat voorkennis van de vorige les niet herhaald wordt. Tenzij anders aangegeven wordt in rAntGroen werken we met een vaste deelnameprijs van 6 €/les (helpt van een filmticket) wat overeenstemt met de door Natuurpunt aanbevolen prijs en ongeveer de kosten van de professionele lesgever dekt bij gemiddelde opkomst. Je kan dus gewoon afkomen naar zulk een activiteit en ter plaatse betalen.

Educatie: ondersteunende medewerker(s) gevraagd.

Onze secretaris Erlend Hansen heeft voor dit jaar de cursussen vastgelegd met medewerking van Lucy de Nave, voor de paddenstoelencursus. Op de dagen dat er les gegeven wordt of excursies in het kader van de cursus gegeven worden dient er echter steeds iemand het lokaal te openen en te sluiten, de inschrijvingsgelden te collecteren en de handtekeningenlijst te laten rondgaan. Hierbij zijn we op zoek naar medewerkers die, indien ze deelnemen aan één van de komende cursussen, deze functie zouden willen opnemen voor die dag. Laten jullie aan Erlend (03/457 46 99-erlend.hansen@skynet.be) of Lucy (03/237 99 52-lucy.denave@antwerpen.be) weten indien je ons op deze manier zou willen helpen? Alle kleine beetjes helpen immers !

Paddenstoelenwerkgroep 2012 - Ook dit jaar meer dan actief !

Determinatiecursussen paddenstoelen

1/ Paddenstoelencursus voor beginners

Opnieuw een cursus voor beginners volgens de traditionele formule van onze afdeling: één theorieavond en een 8-tal wandelingen volledig gericht op het herkennen van paddenstoelen in het veld in diverse biotopen.

Deze cursus is bestemd voor alle mensen die deze boeiende wereld voor het eerst willen ontdekken of die al een kleine basiskennis hebben. Er zal aandacht gegeven worden aan de families en de algemene soorten en aan de levenswijze van de paddenstoelen, deze ongeëvenaarde opruimers van de natuur !

Theorie

De voorbereidende, praktijkgerichte theorieavond is bedoeld om u wegwijz te maken in de woordenschat van de paddenstoelenwereld. Alle begrippen worden klaar en duidelijk uitgelegd.

Waar: IJsvogel, Legerstraat 40 te Wilrijk,

Wanneer: op dinsdag 4 september van 19.30 u. tot 22.30 u.

De theorieavond wordt gegeven door onze eigen, allen bekende, Catherine Vandercruyssen.

Praktijk

Alle wandelingen worden begeleid door een opeenvolging van zeer bekwame gidsen. De wandelingen gaan door in verscheidene gebieden telkens in de nabije omgeving van Antwerpen, op zaterdagvoormiddag van 8 september tot eind oktober van 9.00 u. tot 12.00 u. Afspraak is telkens aan de ingang van het bezochte domein.

Na opgave van naam en e-mail zullen de deelnemers het volledige programma met locaties (en plan met GPS adres) ontvangen.

Informatie bij Erlend Hansen, tel. 03/457 46 99, of erlend.hansen@skynet.be

2/ Paddenstoelencursus "Kadervorming"

Deze veel intensievere cursus is bedoeld voor mensen met een voldoende paddenstoelenkennis en wordt gegeven door Hans Vermeulen van Natuurpunt Educatie vzw en gaat door op vrijdagden 's voormiddags van 9.30 u. tot 12.30 u. van 1 september tot 27 oktober 2012.

Geen les op 28 september, je kunt dan wel meegaan op paddenstoelenweekend (zie verder)

Informatie bij Catherine Vandercruyssen, tel. 03/288 81 07, cvdex@telenet.be.

Prijs voor deze cursussen

Nieuw: je bent niet meer verplicht alle cursussen bij te wonen en je betaalt per deelgenomen les. De lessen die je overslaat worden uiteraard niet herhaald.

Per deelnemende les wordt het € 6 voor Natuurpunt leden; € 8 voor niet-leden.

Dit te betalen bij het toekomen aan de leiding en na invulling van de aanwezigheidslijsten.

Wie zich vooraf inschrijft voor de hele cursus betaalt maar € 40 .

Syllabus niet inbegrepen.

Om zeker te zijn aan alle lessen te kunnen deelnemen, kan je vrijblijvend opgave doen van naam en e-mailadres aan Erlend Hansen (erlend.hansen@skynet.be) voor de beginnerscursus, of aan Catherine Vandercruyssen, voor de kadercursus. Zij zullen je dan op de hoogte houden van de eerstkomende activiteiten en je plaats en plan (met GPS adres) van afspraak via e-mail op tijd en stond doorsturen.

Het jaarlijkse Paddenstoelenweekend

Dit jaar trekt de paddenstoelenwerkgroep op weekend van 28 tot 30 september 2012 naar het noorden van Frankrijk onder leiding van Hans Vermeulen.

Wij logeren in l'Auberge du Moulin d'AUDENFORT, nabij La forêt de Guines in de Pas-de-Calais. Het is dan ook geen toeval dat Régis Courtecuisse, de ons zo bekende mycoloog uit de literatuur, er vice-president is van de lokale mycologische vereniging !

Dit weekend is bedoeld voor mensen met een zekere paddenstoelenkennis. Het is in feite de bekroning van het werk van alle cursisten (ook de beginners) en lesgevers.

Maar alle paddenstoelenfans zijn welkom!

Richtprijs: tweepersoonskamer met douche en sanitair € 135.

Inbegrepen: hotelkamer, maaltijd op vrijdag- en zaterdagavond, ontbijt en picknick zaterdag en zondag, legendarische vieruurtjes, begeleiding door Hans Vermeulen.

Daarbij komen nog je kosten voor drank aan tafel 's avonds en je eigen vervoerskosten.

Alle informatie te verkrijgen bij Catherine Vandercruyssen, 03/288 81 07 of cvdex@telenet.be

Opgepast ! inschrijving is hier wel verplicht !

Inschrijven door storting van een voorschot van € 60 per persoon vóór 10 september op rekening 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen (zie pagina 2 voor IBAN nummer) met als mededeling "paddenstoelen - weekend" + uw naam (namen) , telefoonnummer én e-mail adres.

Fort 7 – nieuws

Op 5 en 6 mei organiseerde de provincie Antwerpen weer een fortengordel in. Het is voornamelijk een fietstocht langs de verschillende forten die in de wijde omgeving van Antwerpen gelegen zijn. Er was op 5 mei een noordelijke lus en op 6 mei een meer zuidelijke lus. Onze afdeling deed mee op zondag 6 mei. Voor de vaste en gelegenheids medewerkers brengt dit flink wat werk mee. Ontvangen en opstellen van feestmateriaal. Plaatsen van infopanelen en foto's op het traject in het fort en plaatsen van signalisatie. Op de dag zelf is het alle hens aan dek. Gezien het weer vrij fris was namen er dit jaar aanzienlijk wat minder fietsers aan deel dan vorige keer. Maar ook mensen uit de buurt maakten van de gelegenheid gebruik om het domein te bezoeken. Al bij al konden we tussen de 250 à 300 belangstellenden ontvangen. Vermits het nog volop broedperiode was liep het traject langs de betonwegen om verstoring tot een minimum te beperken. Ons gelegenheidsterras kende succes en gezien de temperatuur werden heel wat liters soep aan de man gebracht. 's Maandags stond er weer een ploeg vrijwilligers klaar om alles af te breken en de boel op te ruimen.

Zoals U wellicht weet werden er in de winterperiode 2011 een aantal bomen gekapt.

Op het vrijgekomen perceel en er rond wordt de evolutie van de plantengroei aandachtig opgevolgd. Bij een recente plantenopname werd tot aller verbazing een groeiplaats gevonden (+/- 20 ex.) van de kuifhyacint. Deze plant behoort tot de leliëfamilie en is een bolgewas. De bloeiwijze is een ijle tros waarvan de onderste bloemen vruchtbaar en de bovenste bloemen een soort "kuif" vormen en onvruchtbaar zijn. Het hoofdareal is Zuid Europa. In onze streken is deze plant zeldzaam en niet standhoudend. In Nederland komt hij sporadisch voor in Zuid en Midden Limburg in de duinstreek van Voorne tot Texel. (cfr. Ecologische Flora)

Benieuwd of we volgend jaar deze planten terug zullen vinden. Zo ziet U maar dat er op het fort altijd wat te beleven valt.

Een spijtig voorval: brand in één van de barakken van Fort 7

Misschien las je het in de krant, hoorde je het op de radio of zag je het op één of andere nieuwswebsite maar op zaterdagavond 9 juni is er een kleine brand uitgebroken op het Fort. Een spijtig voorval dat gelukkig geen effect heeft gehad op het reservaat, noch op de natuur, noch op de gebouwen van het monument. De brand heeft logischerwijs wel de gemoederen en emoties van velen geraakt, de omwonenden en de beheerploeg in de eerste plaats. De melding kwam om 22.15 uur bij de brandweer binnen die erg snel ter plaatse was. De brand was snel onder controle maar het duurde even voor het vuur helemaal geblust was. *'Dat kwam vooral omdat er geen watervoorziening was via hydranten. We moesten water uit de gracht pompen en hebben tankwagens laten aanrukken'*, zegde brandweercommandant Bert Bruggemans. De brandweer heeft de rest van de nacht nageblust om het smeulende snoeiafval te blussen. Dat zorgde echter voor de nodige rookontwikkeling. Een belangrijke bekommernis was dat het dak van de loods uit asbestcement platen bestaat. Bewoners werden daarom via een politiecombi opgeroepen om tijdelijk ramen en deuren gesloten te houden.

Het dak is uiteindelijk grotendeels gespaard gebleven waardoor geen asbest vrijkwam. Het stro en het maaisel werd vervolgens uit elkaar worden getrokken om te vermijden dat het vuur weer zou opflakkeren. Daarvoor

zorgde de civiele bescherming die met zwaar materieel ter plaatse kwam. Dit bleek geen overbodige maatregel vermits dinsdagmiddag de resten nog smeulden! Voor alle zekerheid werd de beheerploeg van het Fort opgeroepen, dinsdag namiddag en woensdag voor een finale controle. Dank aan brandweer, politie en civiele bescherming, dank aan alle medewerkers van de beheerploeg Fort7. We blijven werken aan biodiversiteit in de stad, geen vuur dat ons tegenhoudt!

foto's: Erlend Hansen

Groen Neerland, aflevering 2

De inrichtingswerken zijn gestart, maar dat las je al in de vorige Rantgroen. Nu, 3 maanden later, heeft Groen Neerland Noord een metamorfose ondergaan: de anti-tankgrachten zijn ontslibd, voorzien van glooiende oevers en ontdaan van beschaduwende begroeiing waar nodig en bijkomende poelen zijn gegraven. De werken aan de Kleiput zijn gestart. En de paarden hebben een nieuwe stall! Binnenkort wordt de omheining geplaatst en ook de drempels in de grachten om het waterpeil te regelen. Op 15 september wordt dit gedeelte dan aan de buurt voorgesteld.

Groen Neerland Zuid is een berg 'rijker', opgehoopte betonbrokken die moeten dienen als fundering van fiets en wandelpaden. Die berg ontsiert het landschap - gelukkig - tijdelijk. Vanop de top heb je wel een mooi panorama (zie foto boven). Je ziet de sleuven die werden getrokken in het kader van het archeologisch onderzoek. We verwachten hier enkele stevige ingrepen: nieuwe grachten, nieuwe poelen, ... en last but not least, voor onze beheerploeg, een bergplaats met een terrasje? Ook praktisch bij educatieve activiteiten! Maar daarover meer in een volgende aflevering.

Er is nog nieuws over de Vallei van de Kleine Struisbeek! Jullie herinneren zich onze beheeractiviteiten rond de salamanderpoel aan het Geitenpad: nadat de Groendienst op onze vraag de bomen aan de zonnekant van de poel had verwijderd hebben wij jaarlijks de oevers gevrijwaard van begroeiing en bladeren en takken verwijderd. Doel: het bevorderen van waterplanten die er vroeger (2005) groeiden, een belangrijk element voor de biotoop van de Kamsalamander, maar door beschaduwing helemaal verdwenen. Kijk naar de foto's van Grote waterweegbree, Grote waterranonkel, Waterviolier, Veenwortel, ... ZE ZIJN TERUG!

De beheerploeg kan trots zijn op het resultaat!

Beheerplanning Fort 7 voor 2012

Op zaterdag 26 mei werd er door het beheerteam een planning opgesteld voor het beheer van het gebied gedurende de komende maanden. Deze afspraken werden in onderling overleg gemaakt en er werd rekening gehouden met het algemene beheerplan voor het Fort. Hierna volgt een samenvatting van de belangrijkste punten. Routine werkzaamheden (zoals bv. onderhoud van wandelpaden en trappen, opruimen omgevallen bomen op wandelpaden, onderhoud lokalen en materiaal, herstelling afsluiting,...) zijn niet in deze lijst opgenomen.

- Bijenhotel, insecten- en vlindertuin

Het bijenhotel nabij de ingang van het gebied kan jammer genoeg niet echt een succes genoemd worden. Hoofredenen hiervoor zijn het gebrek aan licht en bloeiende, inheemse planten in de nabijheid. Daarom zal er een kapvergunning worden aangevraagd voor de hoge bomen, vnl. wilg, es en exoten, die in de directe omgeving van dit bijenhotel staan. Op die manier verbeteren we de lichtinval op deze wand. Alle lage begroeiing, bloeiende bomen en struiken blijven staan. Tegelijkertijd wordt een inspanning gedaan om door aanplanting van inheemse soorten,

een aantrekkelijke biotoop voor insecten, bijen en vlinders te creëren.

- Maaien langsheen Betonweg

Een lange strook langsheen de Betonweg, vanaf het begin aan de poort tot aan de bandenbarak, zal eind september gemaaid worden om ontwikkeling van paddenstoelen mogelijk te maken. Na navraag blijkt eind augustus, begin september hiervoor het ideale tijdstip.

- Voortuin

In de voortuin, bekend als "Klein Middelheim", zal het stuk rondom de omgevallen wilg in de herfst met bosmaaiers gemaaid worden.

- "Ground Zero"

In januari 2011 werd een gedeelte naast het Waterhoenpad gekapt om daar een moerasgebied met voldoende lichtinval nabij de slotgracht te creëren. Dit gebied duiden we sindsdien aan als "Ground Zero". Tot op heden werden daar geen beheerwerken meer uitgevoerd.

In het najaar zal daar 2/3de van het terrein worden gemaaid. Ook gaan we opgroeiende wilgen, japanse duizendknoop en bramen bestrijden in gans dit gedeelte door ze te verwijderen waar het kan.

vervolg pagina 18

5 en 6 mei, 10 jaar afdeling en Fietsenfortengordel: een dubbelact !

Naast Natuurpunt bestaat ook onze afdeling nu 10 jaar en om dit luister bij te zetten hebben we dit op zaterdagavond 5 mei uitbundig met elkaar gevierd (en daar zijn we goed in, niet ? Getuige de foto's)! Na een kort overzicht van de hoogtepunten van de 10 jaar viering van de algemene vereniging te Gent (moet je zeker bekijken op de algemene website van Natuurpunt), zoemden we kort in op een overzicht van de ontstaansgeschiedenis van onze afdeling. Oppericht uit de fusie van een afdeling van Wielewaal en Natuurreservaten werd de nieuwe afdeling meteen te Wilrijk gevestigd. Achtereenvolgens splitste ze 2 maal: een eerste keer om de afdeling Hobokense Polder op te richten een tweede maal voor de afdeling Natuurpunt Aartselaar. De huidige afdeling, zoals jullie weten, dekt Hove, Edegem en Wilrijk en groeide steeds verder in ledenaantal tot ongeveer

1300 vandaag. Hoe we aan de naam van de afdeling kwamen en de naam van dit tijdschrift werd nog eens uit de doeken gedaan want alhoewel nog niet zo lang geleden bleken vele leden hiervan niet op de hoogte. Een overzichtelijke fotoreeks van 10 jaar werking brachten vooral erg leuke herinneringen naar boven en demonstreerde het bruisende leven van de afdeling. Via een videoboodschap richtte de algemene directeur van de vereniging zich tot ons... was dat een verrassing. Maar de "surprise" van de avond was zonder meer de Powerpoint presentatie die de jonge generatie (Niels Schild) had uitgewerkt voor deze avond. Via beeld en klank gaven ze een overzicht van de bio-rijkdom van het Fort... tjonge, de tranen stonden veel deelnemers in de ogen. Tijd voor de receptie en de volgende 10 jaar !

Het tweede deel van de dubbelact bestond uit de deelname van de afdeling aan de fietsenfortengordel. Honderden fietsers deden hieraan mee en velen deden ook Fort 7 aan als vertrekplaats of als tussenstop. Onze afdeling vergastte de geïnteresseerde fietsers met een wandeling over het Fort, uitgestippeld met foto's van planten en dieren die er voorkomen. Zonder meer een voltreffer en voor velen ook een eerste kennismaking met die grote groene plek die daar ligt... maar toch veelal onbekend is. We hadden ook een aantal edu-

catieve standjes voorzien waar “de passanten” even wat natuur in de praktijk konden opsnuiven. Voor de thema’s hiervoor hadden we ons laten inspireren door een aantal belangrijke natuurwaarden van het Fort: de vos, de vleermuizen en het vogelbestand. Het thema van de vos was erg actueel aangezien er toch af en toe wat pluimveeschade in de omgeving wordt vastgesteld door deze toppredator. Met veel geduld legden we de nuttige aspecten van het voorkomen van de vos in onze streek, aan de bezoekers uit. Als rattenvanger bij uitstek sloeg dat geen gek figuur. Ook de vogelkijkstand op de brug had erg veel aandacht waar de deelnemers onder andere het uitkomen van een nest meerkoeten konden bewonderen. Vele, vele fietsers deden zich verder te goed aan de door de afdeling klaargemaakte soep (het was immers niet zo een hele warme dag) en aan de Gageleer die blijkbaar fietsers inspireert ! Sommigen zagen zelfs een levensgrote vos op het fort rondhuppelen... teveel gedronken misschien (zie foto’s).

Dit evenement vraagt heel wat werk voor de afdelingsleden (onze dank daarvoor) maar is zeker resultaatvol en leert vele mensen uit de omgeving even op een andere manier kennis te maken met deze long van biodiversiteit in de afdeling.

foto's : Kris Vos (1-2) & Eddie Schild (3-4-5)

- Moeraske en nabijgelegen rietkraag

Wilgenopslag gaan we in die buurt verwijderen.

Vorig jaar hebben we een groot gedeelte van de rietkraag proper gemaakt en intussen is het riet flink aangegroeid. Om het behoud van de rietkraag te verzekeren is het nodig om opgroeiende zwarte elzen te verwijderen. Dat gaan we in het najaar doen. Inmiddels werd ook al flink wat slib uit dit gebied verwijderd door de beheerploeg. Dit gaan we nog enkele keren herhalen in de komende maanden. De amfibieën zullen ons dankbaar zijn.

- Sint-Jansplein

Een 3-tal grote nabijgelegen wilgen zorgen hier voor aanzienlijke bodemverrijking. Op die manier bemoeilijken ze dus bodemvershraling (via maaien en afvoeren van het maaisel). Daarom wordt voorgesteld deze wilgen te laten rooien. Er zal voor deze wilgen een bijkomende kapvergunning aangevraagd worden. De bomen zullen enkel gerooid worden als dit geen verstoring van de omgeving meebrengt. Grote en zware machines zullen daar dus niet gebruikt worden.

- Duinriet vóór bandenbarak, rond loskade en op het glacis

Om te vermijden dat het duinriet door zaadverspreiding verder woekert is het nodig de grootste delen met haast uitsluitend duinriet, zo snel mogelijk te maaien. Delen met bloeiende planten, vnl. rolklaver, blijven gespaard tijdens het maaien. Dezelfde werkwijze wordt gebruikt voor het gedeelte nabij zoutbarak en oventje alsook op het glacis.

- Plaggen van een proefstrook

Als de gelegenheid zich voordoet zou er opnieuw een strook, maximaal dubbel zo breed als de vorige, kunnen geplagd worden met een bobcat.

- Loskade

Het gedeelte bovenop de loskade is al een arm gebied en bijgevolg maaien we dit maar om de 2 jaar. Dit jaar wordt de loskade bovenop in zijn geheel gemaaid in het najaar.

- Hoofdfront

Vóór het Hoofdfront hebben we vorig jaar alle zaailingen van berk en wilg verwijderd. Nadien hebben we heel dit gebied met de maaibalk gemaaid. Hier moeten we dus opletten om nieuw opschietende berken en wilgen direct te verwijderen. In het najaar wordt gans het gedeelte vóór het hoofdfront dan gemaaid.

- Achter de Sartha barak

Hier kunnen wilgen- en berkenopslag verwijderd worden om meidoorn en de schaars geworden brem meer kans te geven.

- Mantel-zoom op het glacis

Vóór de 2 bunkers, rechts op het glacis, zal een mantel-zoom worden aangeplant. Eerst gaan we het aan te planten gebied opmeten en een aanplantingsvoorstel opmaken. Bedoeling is dan het plantgoed aan te kopen tijdens de behaagactie en deze zoom hiermee te realiseren.

- Uitdunnen berken op basis van het goedgekeurd jaarplan

Langs de Smalle Weg en langs de Betonweg moeten berken verwijderd worden om andere bomen meer kans te geven op volwaardige ontwikkeling. Dit zal gebeuren door op 3 berken er 2 te verwijderen. Dode bomen blijven altijd staan. Deze uitdunning staat in het goedgekeurd jaarplan. In de herfst zullen de om te leggen bomen worden geschalmd zodat later geen misverstanden kunnen ontstaan. Aan de overzijde, ter hoogte van de rozenstruik, heeft een wilg zich doorheen een meidoorn gewrongen. Deze wilg zullen we verwijderen.

- Meidoorn langs het Waterhoenpad

Overhangende meidoorns die dreigen om te vallen, kunnen best in de winterperiode worden afgezaagd tot op ca. 1 meter hoogte. Openingen langsheen dit pad kunnen aangevuld worden met nieuwe aanplant van jonge meidoorns.

- Broedende Canadese ganzen

In de toekomst zal er, wanneer het om niet méér dan 2 broedgevallen gaat, geen actie meer ondernomen worden. Zijn er méér broedende koppels, dan zal aan ANB gevraagd worden welke diervriendelijke actie we hiertegen best ondernemen.

René Heylen

Natuurpunt ontwikkelt waarschuwingssysteem voor schadelijke exotische soorten

Wat hebben de Oost-Aziatische Boktor, de Amerikaanse Zwarte weduwe, de Maïswortelboorder en de Hottentotvijg gemeen? Het zijn stuk voor stuk invasieve exotische planten of dieren die heel wat last en kosten veroorzaken voor mens en natuur. Natuurpunt en zijn Waalse zusterorganisatie Natagora hebben nu een meldpunt op poten gezet dat lokale overheden en terreinbeheerders moet toelaten snel te reageren op waarnemingen van die schadelijke soorten. Dat gebeurde in opdracht van de Vlaamse, Waalse en Brusselse overheden. Tegelijk werden er herkenningssfiches uitgewerkt om het publiek de soorten correct te leren herkennen. Het online meldpunt is te bereiken via <http://waarnemingen.be/exoten>.

Schade door exoten. Zowel natuur, landbouw als economie hebben last van schadelijke exotische soorten. Een goed voorbeeld is de Grote waternavel. Die exotische plantensoort woekert in onze waterlopen. Dat kan de doorvaart van boten verhinderen en sluizen verstoppelen. Jaarlijks investeert de Vlaamse overheid 1 miljoen euro in de verwijdering van van deze en andere exotische waterplanten. De Europese Commissie schat de totale kost van bestrijding en schade door invasieve exotische soorten in de EU op jaarlijks 12,7 miljard euro.

Meldpunt voor terreinbeheerders en overheden. Hoe sneller probleemsoorten worden gemeld, hoe sneller terreinbeheerders en lokale overheden kunnen optreden om schade te voorkomen. Daarom werd het interactieve waarschuwingssysteem ontwikkeld.

Op <http://waarnemingen.be/exoten> kunnen terreinbeheerders zich nu gratis abonneren op een meldsysteem. Zodra er een probleemsoort in hun gebied wordt vastgesteld, krijgen ze onmiddellijk een waarschuwing via mail met verdere informatie. Natuurwaarnemers vinden er informatie om de exotische overlastsoorten beter te kunnen herkennen.

Vrijwilligers centraal. Vrijwilligers spelen een centrale rol in dit initiatief. Vlaanderen heeft een sterke traditie in natuurwaarnemingen door vrijwilligers. Bijna 11.000 natuurliefhebbers hebben al meer dan 6 miljoen gegevens ingevoerd op www.waarnemingen.be - een schat aan wetenschappelijke informatie. Het lag dan ook voor de hand om het nieuwe waarschuwingssysteem voor schadelijke exotische soorten te enten op dit bestaande initiatief. 'Door die koppeling komen de meldingen van al die vele vrijwilligers nu automatisch bij de terreinbeheerders terecht' zegt Wouter Vanreusel van de studiedienst van Natuurpunt. 'Ook de overheid kan nu sneller ingrijpen indien nodig'.

Pilootproject. Het nieuwe waarschuwingssysteem is een pilootproject. Na een jaar looptijd zal het geëvalueerd worden door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). Deze kennis zal dan worden aangewend voor de uitbouw van een meer omvangrijk waarschuwingssysteem voor invasieve exoten in Vlaanderen en België.

Weetjes over uilen (deel 1)

Herman Snoeck

Uilen komen over de hele wereld voor. Er zijn 177 soorten bekend.

In Europa leven 13 soorten uilen: Bosuil, Dwergooruil, Dwerguil, Kerkuil, Laplanduil, Oehoe, Oeraluil, Ransuil, Ruigpootuil, Sneeuwuil, Sperweruil, Steenuil en Velduil.

In België vliegen slechts 7 soorten rond.

Taxonomische indeling van de Belgische uilen

Rijk:	dieren (<i>Animalia</i>)
Stam:	chordadieren (<i>Chordata</i>)
Klasse:	vogels (<i>Aves</i>)
Orde:	uilen (<i>Strigiformes</i>)
Familie:	kerkuilen (<i>Tytonidae</i>)
Soort:	Kerkuil (<i>Tyto alba</i>)
Familie:	uilen (<i>Strigidae</i>)
Soort:	Bosuil (<i>Strix aluco</i>)
	Oehoe (<i>Bubo bubo</i>)
	Ransuil (<i>Asio otus</i>)
	Ruigpootuil (<i>Aegolius funereus</i>)
	Steenuil (<i>Athene noctua</i>)
	Velduil (<i>Asio flammeus</i>)

De meeste uilen zijn vooral 's nachts of in de schemering actief en gaan dan op jacht. Ze zijn helemaal aan deze nachtelijke levenswijze aangepast: ze hebben grote ogen en een zeer scherp gehoor. De uilen zien en horen beter dan de mens. Ze vliegen tevens bijna geruisloos doordat het laagje dons op hun veren het geluid van de wind langs hun vleugels dempt.

De ogen

Uilen hebben een rond, afgeplat gezicht met grote naar voren gerichte ogen. Die kunnen echter niet naar links of rechts draaien. Om andere kanten op te kijken moeten uilen steeds de kop draaien. Dankzij de 14 wervels in hun hals (zie figuur skelet) kunnen ze hun kop tot 270° ronddraaien en zelfs ondersteboven keren (zie foto's hiernaast).

Doordat de ogen aan de voorkant van hun kop zitten (niet aan de zijkant zoals bij de meeste andere vogelsoorten) kunnen uilen beter diepte zien en daardoor beter de afstand naar een prooi schatten. Ze kunnen ook heel goed in het donker zien: ze hebben veel minder licht nodig omdat dit op een laag achter hun netvlies gereflecteerd wordt. Uilen hebben dankzij hun grote ogen een uitstekend vergezicht, ook 's nachts, maar ze kunnen dichtbij niet scherp zien. Zoals bij alle vogels is er een derde ooglid: het knipvlies.

De oren

Bij de uilen zitten de kleine ooropeningen (soms met een klein oordekseel) onder de veren van de kop verborgen. Ze hebben een supergevoelig gehoor, wat belangrijk is om 's nachts hun prooi te horen. Ze zijn zelfs in staat om bij complete duisternis hun prooi te vinden. Bij een aantal uilensoorten staan de ooropeningen asymmetrisch: ze zitten links en rechts niet op dezelfde hoogte en ook de vorm van de openingen en van het oordekseel kan links en rechts verschillen. Door die asymmetrie kan de uil de rich-

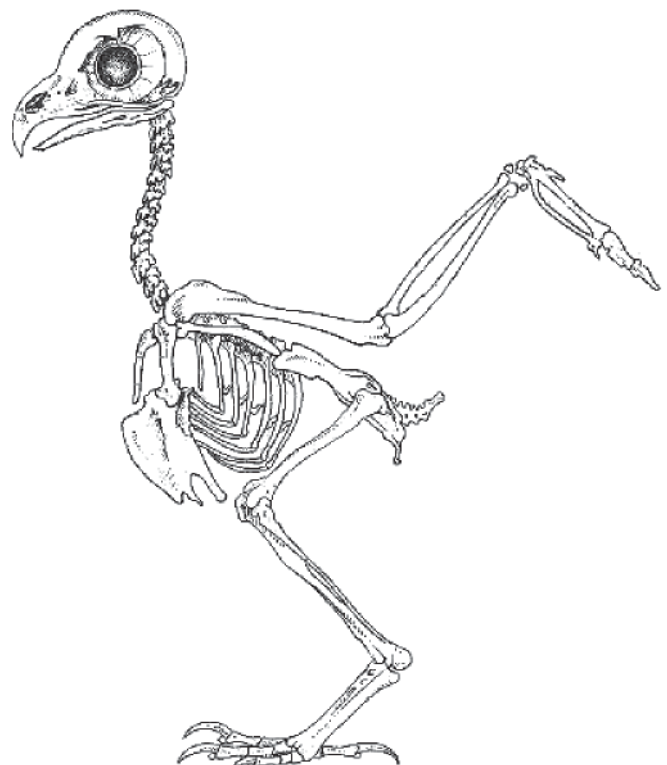
ting waar geluiden vandaan komen beter bepalen. Er zijn ook uilensoorten met symmetrisch geplaatste oren en die blijken niet graag in complete duisternis vliegen.

Let wel: de oorpluimen die sommige uilensoorten hebben moeten niet verward worden met de oren. Oorpluimen bestaan uit veren en zitten ook niet op de plaats van de ooropeningen. Een volwassen, sterke, gezonde uil met een groot territorium heeft grote oorpluimen. Jonge, zwakke, zieke of oude dieren bezitten kleinere oorpluimen.

Het skelet

Het uilenskelet is aangepast aan lopen en vliegen. Het is erg licht (7-9% van het totale gewicht), maar heel stevig gebouwd.

De meeste beenderen zijn met elkaar vergroeid, sommige grote

botten zijn hol met binnenin benige versterkingen waardoor het skelet lichter wordt.

Het grote borstbeen beschermt het hart, de longen en andere organen en de grote vleugelspieren zijn er aan vastgehecht.

De beenderen van de vleugel zijn lang en het vleugeldeel dat daarbij hoort is erg breed, dat zorgt ervoor dat de vleugel laag belast is. Daardoor gaat het vliegen erg gemakkelijk, zelfs als de uil een prooi meedraagt.

De voetbeentjes zijn kort en stevig, wat kracht geeft bij het doden van een prooi.

Bek en klauwen

Uilen hebben een sterke gebogen haaksnavel. Ze hebben krachtige klauwen met vlijmscherpe nagels aan hun vaak dicht bevederde poten.

Vermits de uil dichtbij slecht ziet lokaliseert hij zijn prooi van

ver, vliegt dan aan en grijpt met beide poten tegelijk. Daarbij draait hij een voorste teen naar achter zodat er twee klauwen naar voor gericht zijn en twee klauwen naar achter waardoor hij meer vat op de prooi heeft (zie foto hieronder).

Hij pikt de ogen van de prooi uit en doodt de prooi door met zijn klauwen krachtig te knijpen.

Pas dan verscheurt hij een grote prooi met zijn bek. Het dieet van onze inlandse uilen varieert naargelang de soort, naargelang het seizoen en naargelang de leefomgeving. Dat zijn vooral veldmuizen, bosmuizen, spitsmuizen en woelmuizen maar ook jonge hazen, konijnen en mollen. Als er een tekort is aan muizen vangen uilen ook wel kleine vogels, padden, kikkers of insecten.

Om zijn jongen te voederen snijdt hij met een speciale klauw kleine stukjes af.

Veren

De meeste uilen hebben een mengeling van bruine, zwarte, witte en grijze veren. Die kleuren bieden camouflage: in een bos vallen uilen die in een boom zitten bijna niet op.

Bij de meeste vogels gaat de luchtstroom die tijdens de neerwaartse beweging langs de bovenkant van de vleugel stroomt in turbulentie, wat veel geruis kan veroorzaken. Bij de uilen zijn de uiteinden van de buitenste slagpennen van hun vleugels fijn vertakt waardoor de geluidsgolven gebroken worden. Het resterende geluid wordt geabsorbeerd door de donsveren elders op het lichaam. Zo vliegen ze 's nachts vaak geruisloos als ze op zoek zijn naar prooidieren.

Roestplaats

Een uil jaagt 's nachts en slaapt overdag. Dat doet hij ze op een vaste plaats, de roestplaats. Uilen zijn op hun roestplaats meestal heel moeilijk te ontdekken, maar wij vinden die plek dikwijls als we rondkijken naar uitwerpselen en braakballen. Overdag wordt een slapende uil soms lastig gevallen door luid alarmerende kleinere vogels.

Braakballen

Uilen slikken kleinere prooien vaak in hun geheel in. Een paar uur nadien, als het voedsel verteerd is, spuwen ze een bal uit met de onverteerbare delen: haren, pluimen, beentjes, keverschildjes... Bij elke soort ziet de braakbal er wat anders uit. Bij de Steenuil bv. zijn het ronde bruinachtige braakballen met daarin chitineschildjes van lieveheersbeestjes en andere kevers en vaak ook zand dat hij mee inslikt bij het eten van regenwormen. Door dit zand zijn de braakballen van de steenuil te onderscheiden van de eveneens bruine braakballen van de torenvalk.

Door het uitpluizen van de braakballen komen we veel over het dieet van de uil te weten. Let wel: draag bij het braakballenonderzoek om hygiënische redenen latex handschoenen.

Nestelen en broeden

Mannelijke uilen 'zingen' alleen in de lente waardoor de vrouwtjes aangetrokken worden en de andere mannetjes meteen horen dat die plek al bezet is.

Uilen kunnen zelf geen nest bouwen omdat ze dichtbij slecht zien. Alleen de velduil maakt wel zijn eigen nest. De meeste uilen echter zoeken een boomholte, een nis, een spleet. of het nest van een andere vogel die ze verjagen of doden. Veel uilen leggen hun eieren in verlaten nesten van andere vogels. Sommige uilen nestelen op de grond, o.m. de velduil, en de steenuil nestelt graag in knotwilgen en op oude leegstaande zolders.

De eieren van uilen zijn bijna rond en zuiver wit.

Zodra het vrouwtje haar eerste eitje heeft gelegd, begint ze met broeden. Tijdens het broeden legt ze andere eieren, 2-7 in totaal. Het aantal uilskuikens dat geboren wordt, hangt onder meer af van de hoeveelheid voedsel die de uilen tot hun beschikking hebben. Het eerst gelegde ei komt als eerste uit en het laatst gelegde ei het laatste. Het verschil in grootte is goed te zien tussen de eerste en het laatste uilskuiken in één nest.

Als ze geboren worden zitten de ogen en de oren nog dicht en ze zijn helemaal bedekt met zachte donshaartjes (zie foto hieronder). Het jong dat het meeste bedelt en het verst zijn bekje opendoet krijgt het meeste eten. Daarom gebeurt het wel eens dat het kleinste en zwakste jong omkomt van de honger. Het

kan ook gebeuren dat er te weinig voedsel is en dat een van de jongen wordt opgegeten.

Na een poosje gaan ze in de rui: het geboortedons wordt vervangen door een nieuw donspakje. Een paar weken later beginnen de echte veren te groeien.

Ze kunnen dan nog niet vliegen maar komen wel al uit het nest om de omgeving te verkennen. Soms vallen ze dan op de grond. De ouders blijven echter altijd in de buurt en verzorgen hun jongen verder.

Uilskuikens groeien hard. Na zeven weken zijn ze even groot als hun ouders. Gedurende heel die tijd past het vrouwtje op haar jongen en zorgt het mannetje voor voedsel. Dan leren de jongen vliegen en jagen en als de winter aanbreekt worden de uilskuikens door hun ouders weggejaagd en moeten ze helemaal voor zichzelf zorgen. De jongen die niet sterk genoeg zijn zullen omkomen van de honger en de sterkste uilen zullen overblijven.

Levensverwachting

Uilen in het wild worden vaak niet ouder dan 3 jaar maar ze kunnen in een dierentuin (veel) ouder worden omdat ze daar een beschermd leven leiden en niet zelf voor hun voedsel moeten zorgen.

Het voedsel bestaat bij de uilen voor een groot gedeelte uit muizen maar omdat de landbouw-praktijken veranderd zijn (verdwijnen van kleine landschapselementen, hoogstamboomgaarden, oude houten schuren, graan- en hooischuren en schaalvergroting) is het muizenbestand flink afgenomen omdat uilen bij boerderijen nu minder voedsel hebben.

In het wild worden uilen (vooral Kerkuilen en Steenuilen) vaak aangereden of vliegen tegen een hoogspanningskabel aan.

Bedreigingen en vijanden

In België is de uil een beschermd dier: er mag niet op hem gejaagd worden en de eieren mogen niet worden mee genomen.

In de natuur vallen door de winter slachtoffers, ze worden door grotere roofvogels aangevallen en er zijn de eirovers die de nesten leeghalen en eventueel het broedende vrouwtje doden.

Menselijke factoren die hun tol eisen van het uilenbestand zijn de steeds kleiner wordende leefgebieden, het verkeer, hoogspanningsleidingen en prikkeldraad, de pesticiden waardoor de uilen zich moeilijk voortplanten en er minder prooidieren zijn.

(Wordt vervolgd)

Schoenen met naam www.torfs.be

Schoenen TORFS heeft 1 baanwinkel in onze afdeling te Edegem op de Mechelsesteenweg (nr 226). Als je de papieren draagt aan de kassa weigert ten voordele van het milieu, dan stopt schoenen TORFS onmiddellijk 0,15 euro in een nestkast ter plaatse ten voordele van de natuur. De winkel van Edegem steunt hiermede het reservatenfonds. Bovendien krijg je als lid van Natuurpunt steeds 10 % onmiddellijke

korting aan de kassa bij de aankoop van een paar nieuwe schoenen. De enige voorwaarde is je lidkaart laten zien en een paar oude schoenen meebrengen. Ook de opbrengst van de oude schoenen gaat naar een goed doel, een aantal ontwikkelingsprojecten in Afrika.

Vleermuizenonderzoek in Wilrijk

Johan De Ridder

Vleermuizen zijn provinciale prioritaire soorten. In de Antwerpse forten worden jaarlijks 6800 overwinterende vleermuizen geteld verspreid over 12 soorten. Een aantal forten werden daarom opgenomen als habitatrictlijngebied "BE2100045 Historische Fortengordels van Antwerpen als vleermuizenhabitat". De forten zijn belangrijk als winterhabitat voor de vleermuizen. Ze hebben eveneens behoefte aan een (na)zomerhabitat, verbindingen tussen zomer- en winterhabitat, en verbindingen tussen de verschillende forten onderling. Momenteel is er echter weinig geweten over de forten als zomerhabitat voor vleermuizen, en nog minder over de tussengebieden. Via een gerichte studie van potentiële zomerhabitats trachten we een leemte in kennis gedeeltelijk op te vangen. Het onderzoek kadert in het charter voor biodiversiteit dat Natuurpunt en het district Wilrijk in oktober 2010 ondertekenden. Het onderzoek wordt via de Antwerpse Koepel voor Natuurstudie (ANKONA) gesubsidieerd door de provincie Antwerpen.

Fort 6, 7 en 8 maken deel uit van de Brialmontfortengordel. In de 3 forten werden de afgelopen 10 jaar in totaal 8 soorten vleermuizen waargenomen tijdens wintertellingen. Watervleermuis, Baard- en Brandts vleermuis, Franjestaart en Gewone dwergvleermuis overwinteren in de grootste aantallen. Fort 7 is bovendien opgenomen in het habitatrictlijngebied. Fort 7 moet ontwikkelen naar een kwaliteitsvolle overwinterings- en zwermplaats voor Watervleermuis, Franjestaart, Baard- en Brandts vleermuis.

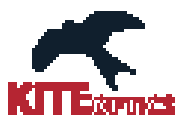
Met deze studie willen we aandacht besteden aan de vleermuispopulatie in twee openruimtegebieden tussen de forten 6, 7 en 8: het kasteeldomein Klaverblad en de vallei van de Kleine Struisbeek.

Langs het kasteeldomein Klaverblad wordt een vaste telroute met een lengte van 4,5 km uitgestippeld. Langs de vallei van de Grote Struisbeek wordt een vaste telroute met een lengte van 3,7 km uitgestippeld. Op de routes worden respectievelijk 22 en 15 telpunten aangeduid. Op de telpunten wordt de aanwezigheid en activiteit van vleermuizen bepaald. Dit gebeurt met ultrasoon detectoren (batdetector).

Het veldwerk wordt uitgevoerd tussen april en oktober, zodat de verzamelde gegevens betrekking hebben op de volledige seizoensactiviteit van de vleermuizen (met uitzondering van de winterslaap). Het betreft trek, balts- en paartijd en kraamperiode.

Het onderzoek moet een beeld geven van de aanwezige vleermuissoorten in de vooropgestelde gebieden en de relatieve densiteit van de soorten. Aanvullend komen er gegevens ter beschikking van de functie van de gebieden voor de soorten, en wordt het landschapsgebruik door de vleermuizen in kaart gebracht (foerageer en vliegroutes, zwermlocaties). Resultaten worden verwerkt in een rapport. Het onderzoek is een vervolg van een eerste verkennende studie in 2011.

Indien je vragen hebt kan je via e-mail contact opnemen met de coördinator: johan.deridder3@telenet.be.

verrekijkers
telescopen
microscopen
accessoires

www.sightsofnature.com

Philip De Conincklaan 104, 2050 St.-Anthonis Brugge, 035/71 36 01

Vlindertelweekend 2012: 4 -5 augustus, we rekenen ook op jou.

Met hun grote diversiteit en hun gevarieerde ecologie zijn vlinders erg waardevolle indicatoren van de kwaliteit van ons leefmilieu. Ze reageren ook snel op veranderingen. Het is dus erg nuttig om informatie over vlinders te verzamelen en te melden. Bovendien kunnen wij als Natuurpunt daar een belangrijke dimensie aan toevoegen: schaalgrootte, door landelijk en gedurende meerder jaren met vele honderden mensen aan het tellen te slaan op dit telweekend.

Het tellen van de vlinders in je tuin is bovendien een leuke bezigheid die heel wat nuttige informatie kan opleveren. Voor het opvolgen van de biodiversiteit wordt dus ook op jou gerekend! Je kan op twee manieren meedoen: maandelijks de vlinders in je tuin tellen en deze aan het eind van elke maand doorgeven, of meedoen met het Nationale Telweekend dat dit jaar plaats vindt op 4 & 5 augustus. Voor beide mogelijkheden kan je gedetailleerde info terugvinden op www.natuurpunt.be/vlindermee. Op deze website kan je trouwens een prachtige brochure rond de 20 meest voorkomende dagvlinders downloaden die je helpt de soorten te herkennen en die heel wat achtergrond informatie bevat.

Wat kan ik doen om vlinders in mijn tuin te krijgen?

Deze vraag krijgen we meer en meer van onze leden en andere natuurvrienden. Vandaar dat we hieronder een aantal aanbevelingen meegeven die door Natuurpunt werden geselecteerd. Meer info hierover kan je vinden op www.natuurpunt.be/vlindermee.

Vlinders houden logischerwijs van bloemen aangezien deze in vele gevallen als voedselbron fungeren, maar lang niet alle soorten die in tuinen worden gekweekt zijn even aantrekkelijk. Als je veel vlinders in de tuin wilt hebben, kun je ervoor zorgen juist die bloemen te plaatsen waar ze in grote aantallen op af komen.

Exoten: het bekendst is de **Buddleia** of **Vlinderstruik**. Die heeft een enorme aantrekkingskracht op vele soorten vlinders. Maar de struik is ook een exoot die wel eens gaat woekeren. Hou hem dus binnen de perken en plant hem zeker niet aan in natuurgebieden. Als tuinplant komt hij echter zeker in aanmerking. Om het woekergedrag onder controle te houden komt er trouwens een vlinderstruik op de markt die geen zaden meer vormt. Hij moet worden geplant in de herfst of in het vroege voorjaar. Vlindertrekker nummer twee is de **roze tuinsedum**. Die is gemakkelijk te stekken. Voordeel is dat hij pas op het eind van de zomer bloeit, wanneer andere nectar schaarser wordt. Dat is ook zo met de Herfstaster, die vooral Kleine vossen en Atalanta's aanlokt. De klassieke **Afrikaantjes** zijn vooral in trek bij de Kleine vos en op **lavendel** komen vooral witjes af.

Streekeigen planten: maar het hoeven niet altijd exoten te zijn. Veel wilde planten die door vlinders worden bezocht, zijn ook geschikt voor de tuin. Zo is **Koninginnenkruid** (Leverkruid) bijna net zo in trek als de Buddleia. Hij bloeit lang, van begin juni tot in september en groeit goed op wat vochtigere bodems. **Kattenstaart** vindt veel aftrek bij Koolwitjes en Citroenvlinders. **Wilde marjolein** bij alle dagvlinders uit de hele buurt. **Speerdistels** behoren tot de mooiste wilde planten en lokken bijna alle dagvlinders aan. Omdat deze distels eenjarig zijn, kunnen kiemplantjes gemakkelijk uitgeweid worden als er te veel van in de tuin komen. Dat is niet het geval met de Akkerdistel, die ondergrondse uitlopers maakt en daardoor een lastig (on)kruid is.

Waardplanten: naast nectarplanten hebben dagvlinders ook waardplanten nodig. Dat zijn de planten waarvan de rupsen leven. Op **distels** leven de rupsen van de Distelvlinder en op **Brandnetels** komen zowel Dagpauwoog, Kleine vos, Gehakkelde aurelia als Landkaartje voor. Laat daarom eens in een hoekje wat Brandnetels staan. Klaversoorten zijn dan weer geschikt voor Icarus-

blauwtjes. Hoge **wilde grassen** vormen de voedselplanten voor de Zandoogjes. Laat daarom hier en daar een stukje gazon ongemaaid, zodat vlinders er hun eitjes kunnen afzetten. Minder werk, en meer eten voor de vlinders. In het najaar kan je dit stuk best wel maaien om verruiging tegen te gaan. Als er in de buurt geen **Sporkenhout** door de gemeente is aangeplant, zet dan een paar struiken ervan in de tuin (kan je tevens verkrijgen via de behaagactie van de afdeling, zie volgend nummer). De Vuilboom bloeit niet mooi, maar zorgt wel bijna het hele jaar door voor nectar. Hij krijgt ook aardige herfstkleuren en van rood naar zwart verkleurende bessen. Boomblauwtje en Citroenvlinder leggen hun eitjes op de bladeren.

En tot slot: vlinders houden ook van afwisseling. Zowel in de structuur van de tuin als in de hoogte van het gras. Voorzie hoekjes waar vlinders kunnen verpoppen of de winter doorbrengen. Ook takkenhopen, hagen en houtkanten (liefst van inheems plantgoed) zorgen voor de nodige variatie en lekker warme hoekjes waar vlinders kunnen zonnen.

En last but not least, wie een tuin vol vlinders wil, mag **nooit insectenbestrijdingsmiddelen** gebruiken. Dat is niet nodig ook, want vogels eten de rupsen die te veel zijn op.

Linkeroever

zo. 13 -11-2011

Gids: Rudy Van Cleuvenbergen

Leiding: Tuur Wuyts

Verslag: Leen Van Eycken

Ondanks de killige en hardnekkige mist beleven 28 vogelliefhebbers een hartverwarmende vogelkijkdag.

Onze eerste stop aan de Total-site brengt een nieuw gebied – nog volop in aanleg - in de kijker: het Rietveld van Kallo, een compensatiegebied voor de Liefkenshoekspoorwegtunnel, met een oppervlakte van 47 ha en een educatief wandelpad rondom. De waterpartijen zijn al bevolkt met klassiekers als Dodaars, Tafeleend en Fuut. Spijtig! Met dit weer valt er geen kleur te bekennen. Extra moeilijk dus om vogels te spotten. We spitsen dus beter de oren en letten meer op de Jizz factor. Opvliegende Watersnippen verrassen ons en er wordt Waterral gehoord in de rietkraag.

Rudy maakt ons, als een echte professional, waterachtig naar geweldige waarnemingen met zijn vooropgesteld dagschema. Bij zijn voorbereiding was er immers geen wolkje aan de hemel...

In de buurt bezoeken we dan het Groot Rietveld, een compensatie voor het historisch passief van de havenuitbreiding vóór 2000. Meerkoeten, Slobeend, Kuifeend zien we passeren terwijl we eigenlijk speuren naar een Roerdomp. Tevergeefs. Maar Cetti's zanger, Waterral, Roodborst én Baardmannetje zijn auditief aanwezig. Een Kramsvogel kunnen we toch determineren. Ondertussen betrapten we Munt en vinden we nog vele kruiden in bloei: Pastinaak, Avondkoekoeksbloem, Witte dovenetel. Ook tal van paddenstoelen zijn nog te bewonderen.

Via de Kapeldijk bereiken we Putten West, een afgegraven gebied van zilte natte weilanden. Er zijn heel wat Kieviten, Smienten en Brandganzen te zien. Ook Knobbelzwanen, Kleine Zwaan, Goudplevieren, Kemphanen en een Witgatje. De grote pluizenplanten zijn restanten van Zeeaster.

Op weg naar ons vierde punt, Drijdijk, nemen we Torenvalk, Buizerd, Groene specht en massa's ganzen waar. Aan dit historisch kruispunt en de banaanvormige waterpartij horen we de Grote bonte specht en zien we ondermeer Grote zilverreiger, Pijlstaarten, Bergeenden en alom Goudplevieren. Een Geschubde

inktzwam houdt sommigen nog even in de ban voor ze naar de beloofde erwtensoep snakken.

Picknick in café Angelus naast de kerk in Prosperpolderdorp: the place to be voor wintersoep! Goed opgewarmd trekken we na een uurtje terug de mist in. Deze keer doorheen de Prosperpolder zelf. Vroeger landbouwgebied en nu terug aan de natuur omwille van de uitdieping van de Westerschelde. Eens voorbij de nieuwe dijkbasis is het een echte werf, volledig herschopt en dus ideaal terrein voor roofvogels. We hopen allemaal op Velduil maar we zijn al heel tevreden met de prachtige luchtshow van de vrouwtjes Blauwe kiekendief. Ook Buizerd en Torenvalk zijn in actie. Een grote groep Putters in de lucht en Holenduiven op de grond: er valt hier heel wat te zien. Rudy blijft ons tracteren met deskundige uitleg over de toekomst van dit grensoverschrijdend intergetijdengebied. Wil je er meer over weten? Surf dan naar www.hedwigeprosper.be en je krijgt bovendien unieke overzichtsfoto's.

Onze laatste stop is op de Gasdam met zicht op de Paardenschor en Doelpolder Noord.

We horen en zien Wulpen, zien tal van vogelsporen in het slik en kunnen nog twee juveniele Lepelaars determineren.

Met een hallucinant schemerlicht rond de kerncentrale van Doel loopt deze dag ten einde in een landschap vol contrasten.

De Bourgoyen – Ossemeersen

zo 04/03/2012

Leiding: Hugo Waeterschoot

Gids: Wim Vandeweyer

Verslag: Erlend Hansen

Deze fantastische uitstap, zeker voor de watervogelliefhebbers, (en het is droog gebleven !) bracht ons naar de

nu onderwater staande velden van de boerderij, Valkenhuis (ca 1630), ingesloten tussen de Gentse ring en de Leie. Het prachtige recent heraangelegd gebied De Bourgoyen is een natuurreservaat van 220 ha, toegekend aan Natuurpunt, en ligt op slechts 3 km van het centrum van Gent ! In de zomer staan al deze velden evenwel droog.

We hebben eerst een korte wandeling gemaakt langs de spoorwegbermen, en hebben er de verwachte vogelsoorten herkend zoals de Wilde eend, de Slobeend, de Smient, de Pijlstaart voor de zwemeenden, maar ook de Kemphaan, de Grutto (sommige al heel rood-ros !), de Tureluur, de Wulp, zonder het dan te hebben over al die Canadese ganzen, meeuwen, Aalscholvers of Meerkoeten, die er in grote getale aanwezig waren.

Na de picknick, zijn we dan vertrokken voor een 6 km lange wandeling rond het gebied, waar al onmiddellijk naast het pad een aantal Smienten rustig bleven zitten pikken. Achter hen zagen we een groep van zeker een 15-tal Grutto's, terwijl op de daar achterliggende dijk een hele groep Kieviten aan het fourageren was. Volgens het "boekje" zouden er 200 koppels Kieviten en 50 koppels Grutto's broeden (en zeggen dat de Grutto bijna uitgestorven was een goed 10-tal jaar geleden!).

Even later belandden we dan aan een eerste kijkhut, waar we vooral de kleinere Brandganzen duidelijk konden observeren. Er waren ook een paar Futen te zien. Daarna, toen we voorbij de weien liepen, waar de Canadese ganzen gewoonlijk broeden, werden we plots opgeschrikt door die grote groep Brandganzen, die alle tegelijk opvlogen, waarschijnlijk opgejaagd door een hond (of een Vos ?). Een paar Bergeenden vloog langs hen heen, in tegengestelde richting.

Voorbij een bruggetjesweg, ontdekten we Klein hoefblad langs de weg en voorbij het

riet, vonden we een groep Kuifeenden met gele oogjes (behoort tot de duikeenden!), die er dieper water opzochten. Nu “kuif”? zei iemand: het is eerder een paardenstaart! Bovendien, vertoefden daar ook de grijs gebekte Tafeleend, een paar Scholeksters en een paar Knobbelzwanen.

En dan exceptioneel: iets verderop, langs de berm van de ring van Gent, trok in het riet het zo schaarse Buidelmeesje onze volle aandacht: met vieren vlogen die wispelturig over en weer en verstopten zich telkens opnieuw in het riet vlak naast de weg! Van een buitenkans gesproken: buitengewoon!

Daarna ontwaarden we op een landtong een hele wei vol met Smienten (95 stuks, zei Charlotte) en één Wintertaling (zei Hugo). Toen we dan langs een struikje Kleine kaardenbol liepen, hoorden we de schreeuw van een roofvogel.

En zo kwamen we dan aan een tweede kijkhut, net tegenover een hoge bomerij, overbevolkt met baltsende Aalscholvers, waar we van zéér dichtbij hun baltsgedrag konden waarnemen! De krolse vrouwtjes hebben dan gewoonlijk voor een periode van 2 weken een witte kraag en slaan met de vleugels en bewegen hun romp om zo het mannetje te lokken. Tijdens deze periode is ook een duidelijke witte vlek op hun flank zichtbaar. Na de paring drukken ze beide hun nekken en koppen stevig tegen elkaar. Het is ook dan dat de mannetjes hun nest bouwen, en vele voerden ook al grote takken aan.

In het laatste stuk wandelden we dan op het glibberige pad langs de Leie terug, waar we via vergezichten nog eens een mooie herhaling kregen van al wat we gezien hadden.... ware het niet dat we net toen een Slechtvalk ontwaarden, die zijn prooi (een Wintertaling) aan het verorberen was, onder toezicht van een Kraai... Dit terwijl aan de andere kant van het water de Zilverreiger en de Blauwe reiger vredig bijna naast elkaar stonden te vissen. En o ja, er werden nog Dodaars gesignaleerd ook! In één woord: het was een uitstap om van te snoepen, met dank aan de organisatoren.

Bomenwandeling in het (Rivierenhof zo 18/03/2012 - 31 dlnm
Leiding en gids: Fons Waeterschoot
Verlag: Erlend Hansen

Voorbij de lindebomen met hun “baardekens”, die langs de autoweg staan van het Sterckxhof, zagen we de Citroenboom met zijn lange doornen.

Verderop liepen we rond de plaats waar ooit een boerderij had gestaan. Enkel een

alleenstaande linde herinnert er nog aan. Langs het pad stond dan een Zilveresdoorn (of Witte esdoorn), waarna we langs een glibberig padje in de gietende regen, naar de bochten van het Schijn liepen. Aldaar stond er de Valse acacia (of Robinia), en snoven we de naar amandelen geurende blaadjes van de Vogelpest (Amerikaanse vogelkers). Ook daar stond een geweldige Haagbeuk. Eens voorbij drie bruggetjes ontdekten we een Hazelaar en een Es. Langs het moeras erachter stonden zeker 3 Blauwe reigers te vissen. Na nog voorbij een grote Plataan te zijn gelopen, liepen we langs de visvijver, aan de overkant afgebakend door die lange rij omgevallen Platanen. Iets verderop vielen de prachtige treurwilgen op, waaronder het nest van een Meerkoet lag. Na ook de kleverige botjes van de Kastanjeboom ontdekt te hebben, draaiden we de kasteeldreef op met de altijd bezige Atlas. Vandaar uit hadden we zicht op het “Annekesnest” van de Eksters, en betrapten we een Rosse eekhoorn. Even later stonden we stil voor een mooi afgezaagde eik met een duidelijke snede, waar de lichtere dwarsstralen, zo typisch voor de eik, aangetoond werden. Daar ook werd het mechanisme van de sapstromen uiteengezet door Wim. Na nog een tulpenboom en een Boskers bekeken te hebben, struikelden we even later over de uitstekend luchtwortels van de Moerascipres. Nabij de bootjesvijver, stonden we plots voor een Treurbeuk. En onder het gefluit van de Roodborst (de zon was terug!), merkten we de rode sneden op, van de net afgezaagde Elzen. Dan bereikten we een tweede Zilveresdoorn met zijn gevleugelde vruchten, waar, na de uitleg over sacharine, er een uitdeling was onder de deelnemers van ahornsiroop. ‘Veel te zoet’ klaagden de dames!

Op weg naar de hoofdbaan, liepen we door een machtige dreef Canadabomen, en zagen we dat op vele bomen al de klimop onderaan doorgezaagd was, wat Fons eigenlijk betreurde. Na de hoofdweg te hebben overgestoken, kwamen we uit op een opgeknapt oud huisje, waar ooit nog voliëres waren aangebouwd. Daar tegenover had ook nog een reusachtige ren met grote bogen gestaan, in de onmiddellijke nabijheid van de landbouwschool. Even verder zagen we dan een Parasolden en op de terugweg naar het kasteel, ontdekten we de scheve boomstammen van de Catalpa (Trompetboom), waarvan nu pas de zaden afvallen. Alsdan vervolgden we onze weg langsheen een oude ijskelder (een heuvel

naast het kasteel), waar tegenover ook een Boomklever gesignaleerd werd. Daarna liepen we langsheen de overgebleven tennisvelden en het kathedraalbos terug naar het terras van het kasteel, om er de Moerbeiboom te ontdekken.

Even later kwamen we terug in het zicht van het kasteel Sterckxhof en langsheen de open ruimte, ontdekten we nog een machtige Ceder, een Doodsbeenderenboom (uit Amerika), een Kurkboom en nog een Amberboom. Op het einde van de wandeling, in de volle zon, werden ons nog 3 net aangeplante Ginkgo's getoond.

Ondanks het slechte weer in het begin, was het alweer een zéér leerrijke excursie, Fons bedankt!

Voorjaarswandeling op Fort 7
Ma. 9/4/2012 - +/- 40 dlnm
Gidsen: Nicole Boussemaere – Monique Truyen - Tuur Wuyts
Verlag: Rina Vredendregt

Een miezerige dag, niettemin was er een vrij talrijke opkomst, ruw geschat een veertigtal.

De aanwezigen werden verdeeld in twee groepen waarvan één onder leiding van Tuur Wuyts.

Wie vaker met Tuur op het Fort loopt, weet dat zijn gewone rondgang langsheen ijle hoogten voert. Zo ook nu: de bomvrije gang in, dan onmiddellijk gangetje links en dan een hoge stijle trap op. Als we buiten komen zien we rechts in de diepte de droge gracht. Wat een afgrond! We blijven in de hogere regionen, op smalle paadjes boven de fortgracht. Het gaat helling op, helling af, trapje op, trapje af. Bij aanhoudende regen zal het wel glibberig zijn. Al dit alpinisme heeft niet enkel als doel het landschap met de mooie vergezichten te bewonderen. We zijn hier voor de voorjaarsflora. Heel wat bomen en struiken staan al een beetje in blad. We herkennen het prille lentegroen van Esdoorn, Sneeuwbes, Meidoorn, Eik, Haagbeuk, Kamperfoelie. De Kardinaalsmuts herkennen we aan de groene twijgen en de kurklijsten op sommige takken. Op het fort groeit opvallend veel Hulst. De donkere glanzende bladeren zijn veelal aangetast door een mineermot.

Als één van de voorjaarsbloeiers zien we de Gulden sleutelbloem die, in tegenstelling tot de Slanke sleutelbloem, diep geel is met oranje vlekken in de keel. De meeste planten die we tegenkomen bloeien nog niet, die moeten we aan de

vorm van het blad herkennen. Zo bv. de Valse salie, het Knopig helmkruid (vierkante stengel), Agrimonie en Geel nagelkruid (roosachtigen), een pas opgekomen Salomonszegel. En dan staan we plots voor een massieve groeiplaats van Daslook waarvan al enkele bloempjes open zijn. Een andere looksoort, het Kraailook met zijn lange rolrond blad en blauwgroene kleur, komt ook hier en daar voor. Een groepje vetplanten zal zich later, aan de hand van rozige bloemtuilen, ontpoppen als Hemelsleutel. Wie let er op het onooglijke plantje van de Veldbies. Kan dit de Grote veldbies zijn? Een heel tener en nietig plantje zijn we bijna voorbij gelopen, de Klimopereprijs, met drielobbig blaadjes. Naast de verdorde Kaardenbol van verleden jaar vinden we al de bladrozetten van de nieuwe planten. Tot slot wordt de groep nog even door het reduit van het fortgebouw gesluist, zodat de architectuur ook de nodige aandacht krijgt.

Lentewandeling in de vallei van de Kleine Struisbeek.

zo 15 april 2012 - 25 dlms

Gids: Rudi Leemans

Leiding: Tuur Wuyts

Verslag: Raymond Morbé

Wij vertrokken vandaag voor een wandeling door de vallei van de Kleine Struisbeek en startten in de tuin van Rudi. Rond de vijver in de achtertuin kregen wij uitleg over de Kamsalamanders die hier een goed plekje gevonden hebben.

Daarna gingen we in het bos dat achter de woningen van de Kleine Doornstraat ligt. Dit gebied was voor de fusie met Antwerpen bestemd om een park te worden en de gemeente Wilrijk had zelfs enkele poelen laten graven.

Het plan voor dit park werd door de stad nooit uitgevoerd en de natuur kon hier zijn gang gaan. We zien hier nu een spontane verbossing met vooral Es, Wilg en Els. Rudi toonde ook een bloeiende inlandse Vogelkers. De mooie poelen zijn ideaal voor de amfibieën.

Het beheer van het terrein wordt uitgevoerd door de stedelijke Groendienst en Natuurpunt. Deze samenwerking gebeurt onder de beste omstandigheden.

Dan volgden wij een wandelpad tot aan de oever van de Kleine Struisbeek en hier vonden wij enkele voorjaarsbloeiers: Speenkruid en Gevlekte aronskelk. Op de andere oever zagen wij de bloemen van Bosanemonen. Helaas groeit naast de beek ook een plant die we liever niet hebben:

Japane duizendknoop. De bestrijding van deze plant, die snel hele stukken grond overwoekert, is zeer moeilijk.

Vervolgens passeerden we een stuk grasland waar Pinksterbloemen bloeiden en gingen voort in de richting van de Doornstraat naar Groen Neerland.

Onderweg bracht Rudi ons naar een stuk grond naast de Doornstraat waar de Slanke sleutelbloem bloeide.

Toen we de oostelijke anti-tankgracht naderden, zagen we al een resultaat van de werken die de stad laat uitvoeren in Groen Neerland. De grachten werden uitgebaggerd en een deel van de oever was vlakker gemaakt. Deze werken hebben een dubbel doel: het opvangen van het overtollig water van de buurt en de grachten geschikter maken voor onze amfibieën. Het terrein was ook opener geworden door het kappen van heel wat bomen en dat geeft nu enkele mooie vergezichten.

De grachten werden in 1944 inderhaast gegraven door het Duitse leger om de geallieerde tanks tegen te houden, waarvoor wij ze nu dankbaar zijn.

Langs een weg die naast de paardenstallen loopt, kwamen we in het natuurgebied van Groen Neerland. De paarden zullen in de toekomst vrij rond lopen in het gebied en zo een handje (of een pootje) mee helpen bij het beheer door begrazing van de vegetatie. De grond van een weide was een beetje afgegraven om ondiepe poelen te vormen. Dit dient om water op te vangen en het geleidelijk af te voeren naar het lager gelegen gebied. Boven de weide zagen we een biddende Torenavalk. Hier ontdekten we de plaats waar een Mispel en twee Taxusbomen staan.

Daarna volgden we Rudi over het pad naast de westelijke anti-tankgracht en zo kwamen we aan het water van de oude kleiput. Nadat men stopte met de kleiwinning, werd deze put gebruikt door de vissersclub De Meyvis. Later verhuisden deze vissers naar de gracht rond Fort 7.

Rudi had een grote schelp van een zoetwatermossel bij en vertelde over de symbiose van deze mossel en de Bittervoorn.

In dit deel van het natuurgebied zijn brede sleuven gegraven voor archeologisch onderzoek en die zullen na de werken als gracht dienst doen.

Toen vertrokken we voor het laatste stukje naar de Kleine Doornstraat langs de grote berg met steengruis.

Bedankt Rudi voor deze prachtige en interessante lentewandeling!

Lentewandeling in de vallei van de Kleine Struisbeek

zo. 15/4/2012 - 24 dlms.

Gids: Rudi Leemans

Leiding: Tuur Wuyts

Verslag: Rina Vredendregt

De plaats van afspraak was de intussen welbekende knotwilgenrij in de Kleine Doornstraat.

Ooit vormden de vallei van de Kleine Struisbeek en wat nu Groen Neerland heet één geheel waar een landelijke weg doorheen liep: de Kleine Doornstraat. Door lintbebouwing werden beide gebieden van elkaar gescheiden. Bovendien werd de Kleine Doornstraat een drukke verbindingsweg. De huizen aan de linker (onpare) zijde grenzen met hun achtertuinen aan het bosgedeelte van de vallei. Met de groep mochten we door de garage van Rudi, die daar woont, en zo in zijn tuin. Een onvermoede wereld. In het door bos omsloten tuintje is een kleine vijver waar het hele jaar water in staat. Op die voorwaarde kan de Kamsalamander erin leven en eitjes leggen. In de vijver groeit het sierlijke Waterdrieblad, een eerder zeldzame plant. Het bos bestaat uit spontane opslag van wilgen, Hazelaar, Haagbeuk, Els en andere soorten. Het werd dus niet aangeplant. Het gebied is eigendom van de stad Antwerpen die er beheerwerken laat uitvoeren. Tussen de Groendienst en NP Zuidrand Antwerpen is er over het algemeen een goede samenwerking m.b.t. de inrichting en taakverdeling. Zo adviseert NP om de natuur zoveel mogelijk te laten begaan, zonder ingrijpen. In dit verwilderd bosgedeelte treffen we ondermeer de inlandse Vogelkers (*Prunus padus*) en de Zoete kers (*Prunus avium*) aan. In de waterpartij waar we nu langs lopen werden bomen en struiken langs de kant weggehakt om meer licht in het water te laten schijnen en zo de Kamsalamander aan te trekken.

Het thema van deze wandeling was "voorjaarsbloeiers". Met deze benaming worden niet alle planten bedoeld die in het voorjaar bloeien, maar wel een specifieke groep. Dit zijn de planten die moeten bloeien in de korte periode wanneer de nog bijna kale bomen voldoende licht doorlaten. Hiertoe behoren Speenkruid, Bosanemoon, gevlekte Aronskelk en Slanke sleutelbloem. Omdat in het vroege voorjaar weinig kans bestaat op bestuiving door insecten, verspreiden zij zich vaak op vegetatieve wijze. Andere bloemen die wij op deze wandeling tegenkomen, zoals Hondsdraf, Stinkende

gouwe, Pinksterbloem e.a. worden dus niet tot de voorjaarsflora gerekend. Deze bloemenrijkdom is vooral te vinden in weiden die niet worden bemest en pas na half juni worden gemaaid. Waar wel wordt bemest en vroeger gemaaid, daar zijn in de regel geen bloemen te vinden.

Via één van de met hakselhout bedekte paden bereikten we een uitgang aan de Doornstraat. Iets verder was er dan een sluiptegje dat doordrong in Groen Neerland. Een van de grote problemen bij het beheerwerk is het beheersen van de welig tierende Trosvlier, herkenbaar aan het veervormig samengestelde blad en de fijn gezaagde bladrand. Iets verder staan we aan de antitankgracht, tijdens de 2e wereldoorlog door de Duitsers gegraven om de Amerikanen tegen te houden. De gracht werd door de stad Antwerpen ontslibd en dus verdiept, opdat er het hele jaar water in zou staan. Weer een kans voor de Kamsalamander. De oevers moeten daarvoor ook zacht glooiend worden gemaakt.

Bij de zgn. kleiput toont Rudi ons een grote schelp van een zoetwatermossel die daar ter plaatse is gevonden. Hoe die daar verzeild geraakte, daarover bestaan meerdere veronderstellingen. Ooit was deze vijver het viswater van de Meyvis, de vissersclub die thans op Fort 7 zit. Stilaan wandelen we richting Kleine Doornstraat waar we de intussen welbekende zandberg zien opdoemen. Deze zandberg bestaat uit afvalmateriaal van verbrijzeld beton en zal gebruikt worden voor het verharderen van paden en voor de fundering van een vogelkijkhut. Om wijziging in de samenstelling van de bodem te voorkomen, werd dit puin op een plastic zeil gestort. Alles weldoordacht, alles ecologisch!

Onze rondleiding zit erop.

Rudi, wel bedankt voor de zeer boeiende uitleg.

Lessevallei - foto: Eva Suls

Natuurwandeling door het Domein Solvay.

zo. 6/5/2012 - 9 dlnm

Leiding: Lucy de Nave

Gids: Dominique Peeters

Verslag: Hilde De Witte

6 mei, 08.30 u., 8 °C... overdag max. 11 °C, betrokken herfstweer, wind vanuit noordelijke richting, botten of stevig schoeisel, winterkledij... Per auto weg naar het Domein Solvay in Terhulpen, Chaussée de Bruxelles nr. 111... ongeveer een uur rijden.

Dit prachtige bospark aan het Zoniënwoud, met kasteel uit 1820, is 220 ha groot en werd in de 19de eeuw aangekocht door de bekende sodamagnaat vader Ernest Solvay. Hij reisde met zijn zonen en bracht bomen en planten mee, die hij op het domein aanplante. Om familieproblemen te vermijden schonk zijn zoon Ernest-John later het hele domein aan het Waalse gewest. Het werd vrij toegankelijk gesteld voor het publiek, en we gaan het nu bezoeken.

We boften met onze gids! Die dag gaf hij ons een primeur Nederlandstalige rondleiding. Hoewel wonende in het Antwerpse, ligt de streek hem aan het hart, en dit gaf, met zijn groeiende interesse voor planten en vogels, een dikke meerwaarde aan zijn verhaal. Zijn kalme, aangename stem trekt ons mee op pad.

We startten aan een zandbienenkolonie onder blootkomende boomwortels. Een grijs veldmuisje was er niet schuw voor onze aanwezigheid. De gids loodste ons

al vlug af van de begane weg, naar links de Argentine volgend, een beek/riviertje dat evenwijdig loopt met de Etang du Grand Moulin. Moerasspirea en Dagkoekoeksbloem leiden naar "de weg van het Grote hoefblad": we krijgen er een super uitzicht op het kasteelgebouw, oprijzend temidden van het glooiend, netjes gemaaid graslandschap. Verder op stap wordt onze aandacht gevestigd op de kniewortels van de Moerascipres, op de Metasequoia, op de Moeraseik met zijn kleine blaadjes, op Hemelsleutel, Look-zonder-look en Daslook, Bittere veldkers, Bosviooltjes, Salomonszegel, Dagkoekoeksbloem, Wolfsmelk en ... Meiklokjes. Op Tjiftjaf en Boomkruiper.

De Nijlgans werd in 1967 ingevoerd. Een agressieve landvogel. Ze behoort tot de berggansfamilie en zou dus beter "nijl"eend" genoemd worden. De Egyptenaren tekenden ze op hun zuilen en muren. Tezamen met de Canadese gans wordt ze ook hier invasief...

Is de noot van de Kaukasische vleugelnoot eetbaar? Zijn wortels grijpen als een mangrove in het water. De Marsaultwilg bloeit vroeg. De bijen bezoeken hem op hun eerste nectarzoektocht. De Witte ceder uit Amerika is zeker 100 jaar oud. De donkerroze kleur van de sierkers in bloei is prachtig.

Er staat ook een grote *Prunus avicum*, Zoete kers. Op de takken zien we trossen, bollen... Het zijn heksenbezems veroorzaakt door een zwam, die verwilderde groei van de knoppen tot gevolg heeft. Zijn stam vertoont mazerkrop: de speciale tekening die het in het hout zal achterlaten, zal gegeerd worden bij meubelbewerking.

Het Zakdoekboompje, de *Davidia involucrata*, stond nog niet in bloei. Wel hoorden we het “tjoe-tjoe-tjoe” van de Nachtegaal, het gezang van de Zwartkop. De specht was afwezig.

In een vallei ontdekten we schitterend-fotogenieke formaties Struisvarens: een zeldzaamheid, echter te vinden op drie locaties in de buurt, o.a. in Modave. De eerste bladeren zijn steriel, hun opgekrulde topjes een gegeerde delicatessen voor sjieke restaurants. De latere bladeren dragen zaad.

Kleine, grijs-bruin-gestreepte Koreaanse eekhoortjes lopen vinnig alom aan onze voeten, een heerlijk parfum van de Gele azalea in bloei, de Wilde narcis al uitgebloeid. En... een andere specialiteit: de lichtgroene blaadjes van het Bosbingelkruid dat goed gedijt op deze leemkalkgrond. Verder een beige Kelkzwam, Witte klaverzuring, mossen op de reling van het romantisch bruggetje door het vergrootglas gezien, 4 *Cryptomeria*'s of Japanse cipressen op een rij...Roken we ook vos?

Van op het terras van het kasteel krijgen we zicht op de 800 m verder opgerichte obelisk van 36 m hoog. Wat een perspectief met de aangeplante vegetatie er rond! De vergulde zon die op de top prijkt heeft een doormeter van 4,5 m. In de Franse tuin van het kasteel staan venusbeelden; “De Vier Seizoenen” van de Brusselse beeldhouwer René Cluquet.

De grasvlakte richting obelisk was sompig; Tijmereprijs, Kruipeend zenegras, kleine Vergeet-mij-nietjes.

Weer in het bos vliegt een Boomklever af en aan naar zijn nest: een rond met moeder gemetseld gat in een boom.

Voor de Smaragdlangsprietmot, een actieve nachtvlinder, was het te koud. Een paar dagen geleden zag onze gids een zwerm mannetjes met zwarte haardoskop en witte lange antennes hier rondtrillen.

Via welig tierende Japanse duizendknoop (oorspronkelijk diervoer) bereikten we de “verger conservatoire”, gestart in 1975, waar op 5 ha 400 verschillende fruitbomen staan: appels, peren, kers, mispel.. Hoogstam. Midden september organiseert men hier opendeurdagen om de bezoekers te laten kennismaken met de verschillende onbekende oude soorten fruit. En euh.. welk ras van koeien graasde er tussen de fruitbomen? Als afsluiter maken we een omwegje naar een van de oudste eiken uit de hele omgeving, de “grote eik”-“le grand chêne” is zeker 300 jaar oud...of ouder..? De Ijsvogel was weg, de Fuut was er met een jong.

In de “Taverne de L’Homme Bleu” smaakten we rabarbersap en dito taart, soep, een croque, een omelet, drank.

De Stichting van de Brusselse kunstenaar Jean-Michel Folon (1934-2005) is er recht tegenover, gelegen in een oude hoeve. Ken je zijn typische personages-mannetjes met hoed niet? Zijn aquarellen, boekillustraties, beeldhouwwerken staan hier tentoon. Het viel wel buiten de eigenlijke natuurpuntuitstap, maar we waren allemaal kandidaat voor dat ietsje meer Waalse cultuur. Een leerrijke dag! De afwezigen hadden ongelijk! Iets na 17 uur stonden we terug op de Bist, in Wilrijk.

**Olens Broek – Langendonk
zo. 20/5/2012 - 19 dlnm
Gids: Eddy Vercammen
Leiding: Guido Van Boeckel
Verslag: Rina Vredenbregt**

Het Olens Broek is moeilijk in één benaming samen te vatten. Het is een lappendeken van landbouwpercelen, water, moerassen en diverse biotopen langs weerszijden van de Kleine Nete. De Kleine Nete, grosso modo tussen Herentals en Geel-Kasterlee, vormt een asymmetrische vallei. Niet overal is de bedding even ver verwijderd van de hoger gelegen gedeelten. Op de plaats waar een paraboolduin het dichtst tegen de oever aankomt, ontstond er een enge Stroomopwaarts hiervan trad de rivier meermaals buiten de oevers, hetgeen de vochtigheid van het gebied verklaart. Eddy Vercammen, boswachter bij Natuur en Bos, gidste de groep op leerzame en kundige wijze doorheen een deel van het gebied. Ten zuiden van de Nete en het

dichtst tegen Herentals ligt Langendonk. Al dadelijk bevonden we ons in een oase van stilte waar alleen vogels te horen waren: Goudhaantje, Braamsluiper, Spotvogel, Vink, Zwartkop, Merel en andere. Het gonsde er van de vogelgeluiden. Het pad voerde langs sappige, vochtige graslanden met verspreide bomen en struikgewas. Oostelijk van Langendonk verandert het landschap. Ten zuiden van de Nete liggen daar kleinschalige rechthoekige perceeltjes die nog in grote mate overeenstemmen met de indeling op de Ferrariskaart. Deze percelen werden aangekocht door het Vlaams Gewest of worden beheerd in samenspraak met de eigenaars. Dit wil zeggen: afplaggen, afgrazen, een gericht maai-beheer al naar gelang en vermesting tegengaan. Al jaren is het Vlaams Gewest bezig met het verwerven van afzonderlijke stukken grond om zo tot één aaneengesloten geheel te komen, dit in het kader van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Bij het beheer van een dergelijk gebied moet men onvermijdelijk keuzes maken. Wat primeert en waar? Het landschapsschoon, het open landschap, groeikansen voor bepaalde plantensoorten?

Hoog in een populierenbos hoorden we zo heerlijk de Wielewaal fluiten. Moeten we die Wielewaal opofferen om dat bos te kunnen rooien. En wat met de Kleine karekiet, de Koekoek, de Nachtegaal, de Zwartkop? Van hogerhand wil men de ooit rechtgetrokken Nete opnieuw door de oude Netearmen wringen, een zogenaamde hermeandering van de Nete. Is dit opportuun? Dit zijn kopzorgen voor het beheer. Als wandelaars genieten wij intussen gewoon van het paradijselijke landschap. Langs de Neteoever fladderen

de Weidebeekjuffers. Tussen de welige begroeiing bloeit de Gele waterkers. We leren het verschil zien tussen de IJle zegge (*Carex remota*) en de Draadrus (*Juncus filiformis*).

We letten op de planten die nog niet bloeien en trachten ze toch te herkennen. Niets is zo boeiend als de Natuur!

Flora en fauna op twee terrils in Charleroi

Zo. 03/06/2012 - 10 dlnm

Gids: Marie-Laure Bauthier

Leiding: Lucy de Nave

Verslag: Herman Snoeck

Na een mooie lenteweek beslisten de weergoden dat het even welletjes was geweest en begon de zondag met een druilerige regen. Dat heeft heel wat Natuurpunters er toe aangezet om, in plaats van vroeg op te staan (we vertrokken om 8.15 uur), zich nog eens lekker om te draaien. Niettemin vertrokken we met 2 heren en 7 dames richting Charleroi, in de gietende regen en aan de maximum toegestane snelheid. Gelukkig was er weinig verkeer.

We kwamen op tijd aan dank zij de nauwkeurige wegbeschrijving die onze gids ons had toegestuurd. Ze stond ons op te wachten. Marie-Laure is een rasechte Carolo, die nu sinds enkele jaren in Vlaanderen woont en zeer goed Nederlands spreekt. Twee jaar geleden deed ze een stage bij het CVN en toen heeft ze aan verschillende excursies van Zuidrand en CVN deelgenomen. Bij haar stond ook nog een 10de Natuurpunter, een Oost-Vlaming uit Schorisse.

Uitstappen, laarzen aan trekken, regenkledij aandoen. De rugzakken mochten in de auto blijven. En we konden op avontuur vertrekken want de eerste terril lag vlakbij. Laat ik meteen vermelden dat Marie-Laure zich uitstekend voorbereid had. Met behulp van geplastificeerde kaarten en afbeeldingen (A3-formaat) wist ze ons deze hele dag te boeien met een massa onderwerpen die betrekking hadden op de terrils: geschiedenis van Charleroi; geografie; hydrografie; ontstaan van de

steenkool; ontginning in de loop der tijden; fauna en flora op de terrils; impact van de industrie op de stad (o.m. de gezondheid van de mensen)...

Zoals gezegd, de Terril des Piges lag vlakbij. Die ligt naast de ring rond Charleroi, in de wijk Dampremy, een groene spitse heuvel omgeven door de grauwe huizen van de (vroegere) werkmanswoningen. Marie-Laure waarschuwt ons: het wordt de moeilijkste klim van de dag. En dat was niet gelogen. Stapje voor stapje, langs een smal spoor van regengladde schisteafval, met weinig houvast, soms op handen en voeten, kropen we langs de steile helling (45°, soms meer) 35 meter omhoog. Op het topje was net plaats genoeg voor ons groepje. Maar de moeite waard: een prachtig uitzicht over de stad. Dan ging het langs de andere kant weer naar beneden en dat was heel wat makkelijker. Ondertussen was het bijna opgehouden met regenen en we konden genieten van het groen waar we tussen en onderdoor liepen.

De middagboterhammen aten we in een zaaltje dat Marie-Laure voor ons gereserveerd had. Hier had ze ook nog meer documentatie ter inzage.

Voor de Terril du Bayemont-St. Charles moesten we even verder rijden. Deze terril (eigenlijk twee samengesmolten terrils) werd opnieuw geëxploiteerd om er de nog resterende kolen uit te halen en wordt nu volop gekoloniseerd door nieuwe flora en fauna. Hij is enkel met kruiden en kleine

struiken begroeid en veel lager dan de Terril des Piges. We wandelden er gemakkelijk naar boven. Sommige weggetjes waren met een laag vochtig zwart gruis bedekt: schlamm. Op de brede top is een inzinking, met daarin een schlammbecken dat beheerd wordt met het oog op een verdere biodiverse kolonisering. De Kleine karekiet zong er in het riet en in de lucht was een Torenvalk aan 't bidden. Ondertussen had het opgehouden met regenen, maar vanwege de vochtigheid waren honderden slakken en slakjes actief en we moesten oppassen om niet op een Gewone tuinslak, een Segrijnslak of een andere huisjesslak te trappen. Onze Oost-Vlaamse collega ontdekte ook twee dikke Tijgerslakken. Uiteindelijk vond Marie-Laure ook de beloofde Rugstreeppad. Op de terugweg naar de auto gingen we over een keiweggetje waar de kleverige kolonies van het Geleiwier (*Nostoc sp.*) weelderig tierden. In tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden is dit geen wier maar een kolonie van cyanobacteriën.

Van het meest voorkomende lentegroen onthielden we (bloeiend) Luzerne, Esparcette, Oranje havikskruid, Wit vetkruid, Peterselievlier, Kleine pimpernel, Gele morgenster, Slangenkruid, Muurpeper en (vegetatief) Pastinaak en massa's Heggenrank.

Op weg naar huis begon het weer te regenen, maar in Antwerpen aangekomen lag het er droog.

We kropen op de terrils of dat het niets was - foto: Eva Suls

Natuur.fietszoektocht in Aartselaar en de Rupelstreek

Natuurpunt Aartselaar brengt je van 30 juni tot 30 september 2012 via een gezinsvriendelijke fietstocht van ca 34 km langs de mooiste natuurplekjes van onze regio. Een fijne daguitstap voor de zomermaanden.

juli - september 2012

Natuur.fietszoektocht Aartselaar & Rupelstreek

EEN PLUSPUNT VOOR DE NATUUR

Fietslus ca 34 km

Mooie prijzen

5 €

Meer info op
www.natuuraartselaar.be

natuurpunt
Aartselaar

Gemeente
Aartselaar

Toerisme
Rupelstreek
Vaartland
recreatie tussen
water en groen

De tocht leidt je langs natuurgebieden zoals het Cleydael, Walenhoek, Maaienhoek, Niels Broek en De Reukens. Je passeert park Solhof in Aartselaar en het park van Boom. Je kan even verpozen in recreatiedomein De Schorre en je wordt geleid door het toekomstige Stadsrandbos.

De route is lusvormig. Je kan dus overal instappen. Op de verschillende aandachtsplekken zal je gevarieerde vragen kunnen oplossen. Ook fotovragen zullen je aandacht vasthouden. Soms laten we je even te voet in een natuurgebiedje stappen. Zorg voor waterdicht schoeisel en een fietsslot.

Verschillende horecazaken steunen onze actie. In de brochure vind je enkele uitknipbonnetjes, die je een korting of iets extra's opleveren.

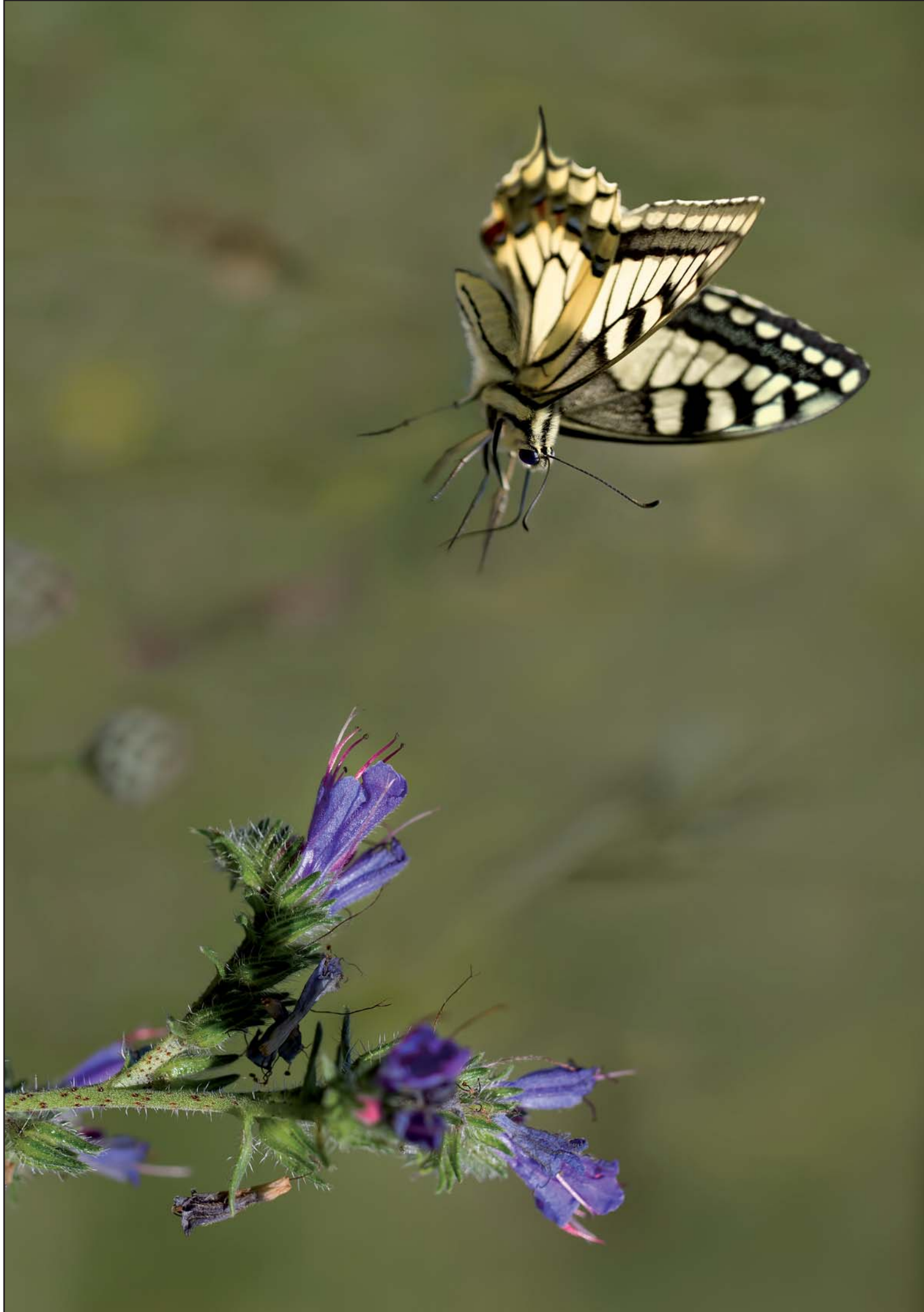
Deelnameprijs is 5 euro.

De afhaalplaatsen van de brochure staan vermeld op

www.natuuraartselaar.be

Er zijn prachtige prijzen te winnen. Wij danken onze sponsors hiervoor!

De prijsuitreiking vindt plaats op zondag 28 oktober 2012 in de foyer van het Cultureel Centrum 't Aambeeld, della Faillelaan te Aartselaar. Winnaars krijgen een persoonlijke uitnodiging.

Activiteitenkalender

Meer gedetailleerde informatie over de activiteiten vind je in de rubriek Agenda op pagina 4.

Activiteiten waar je op voorhand moet voor inschrijven zijn ***vet** gemarkeerd.

1 juli: De Liereman + Winkelsbroek

***8 juli: Maaswinkel**

15 juli: pinteling

***22 juli: rondje Pontje**

4-5 augustus: tuinflindertelweekend

5 augustus: steltloperstocht in Zeeland

19 augustus: De Maat & Buitengoor

22 augustus: zomerwandeling Fort 7

25 augustus: Vleemuizen op Fort 7

***26 augustus: fietsen in de grensstreek**

2 september: krekken vna Saleghem

***8 september: landschapstocht naar de Hoge Venen**

16 september: zomerwandeling Averbode

23 september: vogeltocht Wintam

30 september: Hobokense polder en potpolder Kruibeke

7 oktober: herfstwandeling Wortel Kolonie

14 oktober: Hof ter Linden

20 oktober: nacht van de duisternis

21 oktober: paddenstoelenwandeling Schildehof-De Pont

28 oktober: geografisch arboretum van Tervuren